

VARPAS

literatūros, politikos ir mokslo
mėnesinis laikraštis.

TURINYS:

Dėlei šelpimo mokslan einančios jaunuomenės. *S-s.*

Ar reik Lietuvai programo. *Baidyklė.*

Dėlei išleidimo Vilniaus vyskupo cirkularo. *Ber-lis.*

Pasikalbėjimas.

Korespondencijos: Vilnius. Krakiai. Peterburgas. Iš Maskolijos. Iš Amerikos.

Darbai „širdingo“ ministerio. *P-tis.*

Iš gyvenimo kitų tautų. *V. Kapsukas.*

Ponų balius. *Garsas.*

Ponai didikai. *Kazimieras.*

Kritika ir bibliografija.

Smulkūs raštai: Pasakų ir burtų rinkikams. Atsiliepimas. Naujos baudmės.

Atsakymai. Knygos apie Lietuvą svetimose kalbose. Prisiųsti į Red. nauji raštai.

Prekė 20 kap.

Adresas: M. Saunus, Rokaiten per Neukirch, Ostpreussen - Germania.

Mūsų laikraščiai.

Varpas, Ukininkas ir Naujienos

~~~~~ išaina kas mėnuo. ~~~~~

Ant metų su prisiuntimu prekioja:

	Varpas	Ukininkas	Naujienos
Lietuvoje (Maskolijoj) konvertuose	5 rub.	3 rub.	3 rub.
Prusuose (Vokietijoj) ir Austrijoj	4 Mk.	2 Mk.	2 Mk.
Amerikoje ir kitur	5 Mk.	3 Mk.	3 Mk.

Į Sandarbininkus.

Parankumo dėlei prašytume sekti šiuos praktiškus nurodymus:

- Korespondencijos ir kiti smulkūs rašteliai reikia rašyti ant vienos pusės lapo, kad juos lengva būtų atskirt vienus nuo kitų. Laiškai į Red., atskaitos, turi būti rašomi ant atskirų lapelių.
- Siunčiant rankraščius reikia nurodyti
  - į kokį laikraštį kas siunčiama;
  - ką išpuola daryt, jeigu rankraštis koks negalėtų būti patalpintas į mūsų laikraščius;
  - siunčiant daug rankraščių pridėti ir jų surašą su kokiu nors parašu (pseudonimu);
  - siunšiant didelius rankraščius, tinkančius spaudimui atskiroj knygutėj reikia butinai pranešti ir adresą.
- Siunčiant pinigų, reikia *butinai* prisiųsti (drauge arba skyrium) ir paaiškinimą
  - keno pinigai;
  - kiek ir ant kokio dalyko siunčiama;
  - kuomet ir kokioj formoj turėtų būti kvituota.

Iš „Varpo“ išleistuvės galima parsisiųsdinti ir senesniejai laikraščiai:

	Prusuose (Vokietijoj)	Amerikoj ir Anglijoj		Prusuose (Vokietijoj)	Amerikoj ir Anglijoj
Varpas 1889 m.	5,00 Mk.	6,00 Mk.	Ukininkas 1890 m.	5,00 Mk.	6,00 Mk.
„ 1895 m.	5,00 „	6,00 „	„ 1895 m.	5,00 „	6,00 „
„ 1897 m.	4,00 „	5,00 „	„ 1896 m.	4,00 „	5,00 „
„ 1898 m.	4,00 „	5,00 „	„ 1897 m.	4,00 „	5,00 „
„ 1899 m.	4,00 „	5,00 „	„ 1898 m.	4,00 „	5,00 „
„ 1900 m.	4,00 „	5,00 „	„ 1901 m.	3,00 „	4,00 „
„ 1901 m.	4,00 „	5,00 „	Naujienos 1901 m.	2,00 „	3,00 „

Konvertuose į Maskoliją prekioja dasyk daugiau, negu Prusuose.

VARPAS

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Dėlei šelpimo mokslan einančios jaunuomenės.

Besirupindami apie žmonių apšvietimą mes turime atkreipti ypatingą atydą ant jaunesnės kartos, o ypatingai ant besimokinančios jaunuomenės.

Sąlygos mus gyvenimo labai trukdo įgijimą mokslo ir šviesos. Dabar patenka į augštesnesias mokyklas ne tie, ką turi tam tikras dovanas, talentus, bet tik tie, ką turi pinigų. Įgijimas apšvietimo šioj gadynėj tai yra privilegija turtingųjų žmonių. Kadangi turtingų žmonių yra sulyginant mažai, per tai daug dvasiškų tautos spėkų, daug talentų, žuva neatnešę nė kokios naudos tautai. Berods kiti iš neturtėlių stengiasi įgyti apšvietimą, nepaisydami ant didžių kliučių žengia jie drąsiai prie pastatyto siekio, aukauja visas savo spėkas, bet tankiai toks pasišventimas atneša liudnus vaisius: jaunikaičiai, da nepriėję kelionės galo sugriuva po sunkia gyvenimo našta.

Męs suprasmami tikrą dalykų stovį turime rupinties bent apie suteikimą žmonėms didesnio skaitliaus apšviestų vyrų ir darbininkų ant apleistos tautiškos dirvos.

Dirva šelpimui yra gana plati. Tarpe mūsų prastų sodiečių neviens galėjo pastebėti ypatas įgijusias nuo prigimimo dideles dvasios dovanas. Ten rasime mes mechanikus, inžinierius, chemikus, skulptorius, teplorius, muzikus, poetus, literatus etc. Dėlei stokos apšvietimo ir dėlei blogų materiališkų sąlygų daugelis iš tų spėkų, žinoma, žuva. Kiti iš jų nėra buvę nė pradedamosiose mokyklose.

Iš pradedamųjų mokyklų patenka į gimnazijas tik labai maža dalis dėlto, kad užlaikymas mokintinių gimnazijoje brangiai kaštuoja. Lietuviškose gimnazijose (Suvalkuos, Senapilėj, Siauliuos, Mintaujoj), kiek yra žinoma, nėra nė kokios stipendijos. Iš įstousių į gimnaziją tik rets ją tepabaigia. Mintaujos gimnazijoj pabaigoj 1901 m. buvo 103 mokintiniai lietuviai, bet VIII toj klasioj nebuvo nė vieno, o Senapilės gimnazijoj VIII toj klasioj buvo tame pat laike tik 3.

Iš pabaigusių gimnazijas ir ne visi įstoja į universitetus dėlei stokos pinigų. Tik tiek da gerai kad pabaigę gimnazijas turi viltį gauti kokią nors stipendiją. Maskolijos universitetuose yra daug yvairių stipendijų, bet lengviausia prieinamos lietuviams yra „lietuviškos“ stipendijos Maskvos universiteto; tų stipendijų Maskvoj yra iš viso 6 po 360 rub. kas mets. Pagal testamentą*) jos skiriamos yra tik lietuviams Suvalkų gub. Prie Varšavos universiteto teipgi yra 2 stipendijos, įkurtos suvalkiečių Geištaro ir Kaminsko (Vilkav. ir

*) Ar negalėtų kas mums prisiųst kopija to testamentu. Red.

Naum. pav.)*) Be to lietuviai gauna da t. v. „kazionnas“ stipendijas, už kurias vėliaus turi atitarnauti paskirtą laiką, užėmę kokia nors „kazionną“ vietą.

Nežiurint ant to kad universitetuose yra kelios stipendijos, ir nežiurint ant to, kad lietuvių studentų yra nedaug, tai vis-gi ir tarp jų kas mets atsiranda keli pašalpos reikalaujantieji studentai.

Kiek teko patirti iš ištikimų šaltinių yra apie 10 žmonių, ką reikalauja pašalpos ir ant pašalpos užsipelno. Jeigu užlaikymui vieno žmogaus skirti tik 20 rub. kas mėnuo, tai ir tuomet ant mėnesio iš-eis 200 rub., o ant metų — 2400 rub.

Dabar prisiziūrėkime, kas buvo ikšiol daryta ant tos dirvos.

Kur nekur šelpė mokslan einančius privatiškos ypatos, suteik-damos vienam - kitam pašalpą ar tai kaipo mielaširdystės auką, ar tai įduodamos pinigų, kaipo paskolę. Bet toks šelpimas gali turėti tik aprubežiuotą vertybę, ir forma to šelpimo yra neparanki pašalpos reikalaujantiems.

Iš draugysčių kurios pastatė sau už siekį šelpti mokslan einančią jaunuomenę yra iš viso 4: „Žiburėlis“, „Motinėle“, „Aušra“ ir „Tė-vynės Mylėtojų Draugystė“.

Iš jų „Tėv. Myl. D-tė“ da tik nesenei atidarė fondą šelpimui besimokinančios jaunuomenės, „Aušra“ teip-gi nesenei įsikurė. Tai-gi seniausiomis organizacijomis turinčiomis savo šiokią-tokią istoriją yra dvi organizacijos: „Motinėle“ ir „Žiburėlis“.

„Motinėle“ įsikurė bene pradžioj 1900 m.**). Inicatyvą jos įkurimui davė Amerikos kunigai. Neturėdami po ranka „Motinėle“ statuto***), mėš pasinaudosome nors „Motinėle“ vyriausybės paaiški-nimu, apgarsintu „Žvaigždėje“ 1901 m. N. 36 ir N. 37 nuo vardo-kunigų: Kuro, Kaupo, Šedvydžio. „Motinėle“ tai ne paprasta labdaringa draugystė, bet draugystė tautiška, kurios vyriausiu siekiu yra „labas tėvynei, o ne labas kelių neturtingų studentų“; reikalaujantieji pašalpos „turės pristatyti ant rašto prizadėjimus, kad pabaigę mokslus ir įgavę poziciją pašvęs savo spėkas apšvietimui ir pakėlimui savo brolių ar tai raštais, ar žodžiais, ar geru pavyzdžiu“.

Kaip supranta „Motinėle“ labą tėvynės, ir pakėlimą jos brolių, gali liudyt šios ištraukos iš jos paaiškinimo:

„Motinėle“ rupinasi apie pakėlimą katalikiszkos Lietuvos, — tokios, kokia ji yra . . . . Vienu iš ženklų lietuvištos ir tautystės pas mus yra nekaria-vimas prieš katalikiszką Lietuvą. Beveik visi lietuviai yra katalikai, katalikystė gina juos nuo isztautėjimo ir budina juose dvasią patriotizmo, dėlto griautojus katalikystės laikome už neprietelius Lietuvos, ir prie patriotizmo ir tautiszkos „Motinėle“ jų prileisti nenorime . . . . Kas mislyja, kad socializmas arba bedievystė tegali išzgelbėti Lietuvą, tegul prie „Motinėle“ nesiraszo ir nuo jos pagelbos ne-siszaukia . . . Socialistų ir bedievių visi darbai yra tiktai agitatoriszki, — turi už siekį surevoliucjonizuoti galvas, o ne iszmokinti jųs szaltai ir szvesiai žiurėti

*) Ar negalėtų kas prisijusti kopijas testamentų tudviejų aukautojų? Red.

**) Per paskutinius dvejus metus (nuo 18 IV 00 iki 31 XII 01 gavo pašalpa 4 studentai, iš kurių 3 mokinosi Šveicarijoj, 1 Maskolijoj, iš viso pašalpų ir stipen-dijų duota 201.46 dol. (apie 405 rub.). Liko 1902 m. geležino kapitalo 230 dol., naudojamojo kapitalo 92,53 dol. (apie 185 rub.). Pilnų sanarių draugystė turėjo 23: pirmo skyrius 13, antro 1, trečio 9 (žr. „Tėvynė“ N. 1 š. m.).

***) Ar negalėtų „Motinėle“ prisijusti mums savo statutą? Red.

ant daiktų . . . Prigulime prie partijos evoliucijos, o ne revolucijos. Dėlto ne revolucionizuoti galvas pasiryžome, bet jas szviesti pamaži . . . . .

Iš to paaiškinimo matyt kad „Motinėlé“ norintiems gauti pašalpą stato už sąlygą labai neaiškų reikalavimą: „nekariauti prieš katalikišką tikėjimą“, bet kame jis apsireiškia, kur yra rubežiai „katalikiško“ ir „nekatalikiško“ kariavimo, koks raštas yra „bedieviškas“, kas yra „bedievis“ ir t. t. „paaiškinimas“ neparodo. O tuom tarpu yvairiai galima aiškinti „bedievystę“ ir „kariavimą“ prieš katalikišką tikėjimą“. Šitai „Žvaigždė“ ir „Katalikas“ išranda, kad ir moksliskos knygelės Šerno esančios bedieviškos*), kiti vadina neklerikaliskus laikraščius „bedieviškais“, o jų skaitytojus „bedieviais“, kiti vėl vadina „bedieviais“ prigulinčius prie „Susiv. Liet. Laisvamanių“, prie „Tėv. Myl. D-tės“, dagi prie „Sus. Liet. Am.“, rašančius apie blogus kunigų darbus (nors ir tai būtų teisybė) ir t. t. Taigi reikalavimas „nekariauti prieš katalikišką tikėjimą“ gal būtų nutęstas iki absurdo ir gal pavirsti ne tik į nepatriotišką reikalavimą, bet tiesiog antikulturišką.

Suvis kitaip išrodo darbai pragarsėjusios nuo 1894 m. moterų draugystės „Žiburėlis“.

Apie svarbesnius jos darbus gali liudyti žinios, paimtos iš jos atskaitų**), kurias čion suglaudžiame į vieną vietą.

Metai		1895	1896	1897	1898	1899	1900
su šelpų		3	2	5	3	6	7
duota rublių	literatams	30	30	30	125	85	10
	mokintiniams	150	153,70	162,70	500,65	654,35	947
iš viso duota		180	183,70	192,70	625,65	739,35	957

Be to „Žiburėlis“ aukavo 100 rub. kankintiniams, 75 rub. „Varpui“ ir „Ukininkui“ ir 5 rub. Liet. Parodai.

Iš viso „Žiburėlis“ išleido laike 1895—1900 m. 3258 rub. 40 kap., o vien šelpimui besimokinančios jaunuomenės 2768 rub. 40 kap. (R. A. gavo 1346 rub. 95 kap.). Ypatingai daug pašalpos duota 1900 m. (957 rub.).

Nežiurint ant teip didelių aukų „Žiburėlis“ vis-gi nestengia sušelpi visų pašalpos reikalaujančių ir ant pašalpos užsitarnavusių. Šiame laike, kaip jau buvo minėta, reikėtų surinkti jaunuomenės šelpimui apie 2¹/₂ tukstančių rub., tai-gi veik 3syk daugiau, negu suma išleista „Žiburėlio“ 1900 m.

Norėdamas atnešti didesnę naudą tėvynei „Žiburėlis“ pasiryžo priimti į sąnarius netik moteris, bet ir vyrus, pasitikėdamas, kad per taj draugystės veikimas eis paakiui sparčiau, ne kaip ikiol. Be to „Žiburėlis“, matydamas, kad negali aptekti daugelio reikalų, apsirinko tik vieną reikalą — šelpi neturtingą mokslan einančią jaunuomenę.

*) Žr. „Varpą“ N. 3 ir 4 p. 81.

**) Žr. „Varpą“ 1896—1901 m.

Dėl tokios atmainos gal kiek pasididyt draugystės įėjimai, bet vis-gi sunku tikėtis, kad viena draugystė savo spėkomis galėtų atlikti taip platų visuomenės reikalą.

Visuomenės reikalas, po teisybei, turėtų but ir visuomenės ap-rupintas. Bet prisidėjus visuomenei prie jaunuomenės šelpimo atsiranda naujos kliūtys: visuomenė duodama aukas reikalaus ir atskaitų apie tai, kas gavo pašalpą, už kokius nuopelnus etc. Tuom tarpu dėlei politiskų priežaščių tikrosios atskaitos gali but apskelbtos tik sąnariams ir paskesnėms kartoms.

Iš „Žiburėlio“ atskaitų matyt, kad sąnariai renka pinigus nuo ne-sąnarių, ir ne-sąnariai tiki, kad įduoti pinigai bus prideriančiai su-naudoti.

Prie tokio dalykų stovio pasilieka du keliai: arba visuomenė turėtų pasitikėt ant „Žiburėlio“, arba „Žiburėlis“ turėtų nukreipti savo darbavimąsi taip, kad galima būtų garsinti pilnas atskaitas su pravardėms sušelptųjų ir motyvais šelpimo.

Kolaik nēr geresnio kelio šelpimui mokslan einančios jaunuomenės, išpuola visuomenei pasinaudoti tarpininkyste „Žiburėlio“, kuris jau yra atradęs gan plačią dirvą naudingam darbui.

Ss.

Ar reik Lietuvai programo?

„Aplink klausiančio viskas miega, ir tik laimingasis atranda žmogų, su kuriuo galėtų pasidalinti savo mislimis ir gauti šioj ar tokį išaiškinimą pažiūrų.“ Taip užtėmyja autorius straipsnio: „Ko mums šiandien truksta“ (Nr. 5 „V-po“ 1901 m.)

Bet mēs ne tik ką negaunam atsakymo ant klausimų, bet negaunam dar-gi ir klausytojų, jeigu turim ką pasakyti: viskas miega. Džiaugkies, jeigu tavęs išklausė: bet žinok gerai ir to neišsigąsk, kad daugias viena ausia išklausė, o pro antrą išėjo apenš ant vėjo. Reik atkartoti daug sykių, kol supras tave mūsų miegantieji inteligentai (intelligen-tais jie vadina save).

Ar-gi tai ne miegas yra, kad straipsnis „Ko mums šiandien truksta“ ir jo tęsimas „Credo“ Nr. 5 ir 6 „V.“ 1901 metų, nerado visai atbalsio.

To straipsnio vienas jau vardas daug rodo. Jeigu tas straipsnis neatsako savo balsingam vardui „Credo“, tad turėjo atsirasti atsa-kanti recenzija; jeigu-gi tas straipsnis yra tokiu, „su kuriuo sutinka daugelis jaunųjų“ (autorius žodžiai), tad turėjo buti jo papildymas: nes tas straipsnis, kaipo „Credo“, yra per silpnas.

Išrodyti, ar straipsnis „Credo“ atsako savo vardui, yra mūsų užduotis.

Ant klausimo „Ko mums šiandien truksta“ autorius to straipsnio atsako trumpai — tik programos.

Tai-gi, anot autoriaus, mums labai nedaug truksta — programos. Sakykim, susivažiuos Lietuvos ir Žemaitijos žvaigždžės ir parašys „aiškų, plačiai apdirbtą programą“ vienu žodžiu, pagal p. Blindos norą. Ir tada... „nebeturėsime tiek romantikų, daugiau kalbančių

negu dirbančių, nė desperatų-pessimistų, nė bėgunų, nė jieškančių, o neatrandančių, sau kaip prigul darbo dėl tėvynės“ — teip svajoja p. Blinda.

Trumpai kalbant — programa visus išgydys iš jų bjaurių ligų: ir romantikas, ir pessimistas, ir bėgunas, ir kiti darbuosies dėl tėvynės. Išeitų stebėtina mūsų dienų metamorfoza. Pažiūrėsim, ar ištikrųjų programa gali padaryti tą metamorfozą.

Romantikus teip charakterizavo autorius „Ko mums šiandien truksta“: „Pasijutę lietuviais esą, neužduoda sav klausimų platesnių: prie ko eiti, kaip darbuotis? — tik džiaugiasi ir gėrįsi lietuviais esą.“ Ar-gi programa išgydys juos, jeigu jie neužduoda nė klausimų, prie ko eiti, kaip darbuotis, o tiktai svajoja. Programa pasiliks tiktai programa, naudos jokios jiems neatneš. Žinoma, čia kalbu apie programą, panašią į p. Blindos „Credo“.

Toliau rodo mums autorius pessimistus. Jie išspradžios nori: „Prikelti tėvynę! Padėti jai kariauti!“ Paskiaus-gi jie tik liudna ranka pamoja: „Et, nieko neveiksi prieš milžinišką valdžios ir sanlygų spėkų: Tik jaunikaikių svajonės Lietuvą atgaivinti!“ Ir tokiu būdu „noras dirbti ir dirbti dėl tos nuvargintos ir prispaustos tėvynės“ pasibaiga labai tragiškai: paliekti tie žmonės desperatais.

Kas nor darbuotis, visados atras darbą: Lietuvos dirva plati. Čia ne programos kaltybė, bet tiktai žmogaus. Visuose kraštuose, šale plačiai išdirbtų programų, matom pessimistus. Dar daugiau atrasime pessimistų mūsų Lietuvoj, kuri dar smarkiai miegti, ir nedidelis burelis sukilusių negal ją sužadinti. Silpni žmonės, matydami, kad daugybė miegti, išsizda toliaus darbuotis. Teip atsiranda visi bėgunai. Jie bijo apsigyventi Lietuvoj: gal negaus šiltos vietos, gal greitai įpulti į gudų nagus. Su tokiais ir programa nieko neįveiks.

Antgalo eina tie, kurie ir dirba ir abejoja. Bet dirba be sistemos — „kaip kam į galvą ateina“. Žinoma, tokiems reikia butinai programos: kitaip dang spėkų žusta. Ir šit dabar turim naudotis trumpu p. Blindos „Credo“. Pagal „Credo“ mūsų idealas: laisva, neprigulminga Lietuva. Kelias prie to idealo yra kova. Kova tur buti su visais — „kas mums skersai kelio stovi“; su visais — net su Dievu. Par vis didesnis priešas yra valdžia. Įrankiu kovai su valdžia tur but polytiško turino knygutės ir proklamacijų lipdymas. Reik kariauti su tuom, — „kas reikalauja despotiško prislėgimo sanžinės“. Ir ant galų galo mes turim išmokinti rusus, lenkus, žydus, latvius, Lietuvoj gyvenančius, mūsų kalbos.

Toks yra branduolys jo „Credo“ ir perspektyva mūsų veikimo.

Kas link idealo, galim tiktai tiek pasakyti: jeigu mes įtikim į tą idealą, tad jau pusę kelio praėjom to idealo dasiekimui. Jis toli nuo mūsų, bet šviečia teip skaisčiai, kad jo šviesos spinduliai apšviečia mūsų sunkų kelią.

Dasieksim mūsų idealą per kovą. „Mes turim kovot, kovot ir kovot.“ Bet p. Blindos kova eina per toli: ar galima kovoti su tuom, kas „Dievo siųstas, ar pateptas?“ Vadinas, kovosim prieš Dievą. Nesuprantama suvisai, ką autorius norėjo pasakyti: ar juokus ar ironiją. Bet rodos, ironija (apie Dievą) neturėtų rodyties svarbiuose straipsniuose.

Kovoti su valdžia reikalinga. Nurodymas to reikalo geriausia vieta visame straipsnyje. Tiktai autoriaus aiškinimas, kad politiško turinio knygutės turinėios užimti svarbesnę vietą, negu ekonomiškos, suvisai nesuprantamas. Jug truputį toliau darodo autorius, kad proklamacijos negadina mūsų krutėjimo padėjimą. Teip-pat gerai autorius aiškina, kad išprašyti nuo valdžios negalime nieko. Ant patvirtinimo to priveda istorijos faktus.

Kas reikalauja despotiško prislėgimo sanžinės — tas mūsų priešas ir tur trauktis šalin iš mūsų eilės. Su visai nesuprantama, „kas“ reikalauja to despotizmo.

Kiekviena programa tur buti aiški (ir pats p. Blinda to reikalauja). Bet p. Blinda rašo labai neaiškiai, abstrakcijomis. Teip: nesako, kas reikalauja sanžinės prislėgimo; neaišku: „nusikračiusi (Lietuva) nuo svetimų ir savų despotų“; kas tie per despotai?

Autorius sako, kad mes neturime tiesos neapkęsti maskolių, jeigu jie nori apšviesti žmones. Truputį toliau reikalauja, kad maskoliai tur išmokti lietuviškai. Geras daigtas: maskoliai mokšis mūsų kalbos! Tiktai ar pamislyjo autorius, kam maskoliai mokšis lietuviškai. Ekonominškos sanlygos prie to su visai nepriverčia, o iš geros širdies nenorės. Jeigu-gi maskoliai nemoka lietuviškai, ar galim eiti išvien su jais? Tad mums lieka išmokinti gudus lietuviškos kalbos.

Iš „Credo“ visai nematyti, kam tas „Credo“ tur buti programu: ar abelnai visiems inteligentams, ar tiktai žinomai saujalei, ar stačiai „Varpui“.

Visus lietuvius apimti vienu koku nors programu negalima: mes didelei skiriamės pažiurose. Dėlto apie apdirbimą aiškaus, plačiai apdirbto programo visiems — nė mislyti negali. Jeigu pas mus daug yra romantikų, pessimistų, bėgunų, tad priežastys guli mūsų išsilavinime. Daugybė iš mūsų inteligentų užganėdinta yra tuom, ką gavo gimnazijoj: apie tolesnį išsilavinimą ir nemislyja. Tokie žmonės, žinoma, gal pavirsti į fanatikus, romantikus ir tt., pagal savo organizaciją. Tokie reik traukti prie mokslo, reik juos organizuoti, bet ne tokią rodą duoti, kaip p. Blinda: „Tokiam aš patarčiau: sėdėk savo užkampyj, ar dar geriau, Gudijos gilumoj ant valdžios duonos.“

Visumėniško mūsų gyvenimo upelis yra per mažas, kad reikalinga būtų įtaisyti jo bėgį į programą: tegul sau teka laisvas.

Kiekviena-gi organizacija skyrium dasiekimui siekių tur turėti programą, bet visa Lietuva — ne.

Baidykla.

Dėlei išleidimo Vilniaus vyskupo cirkularo.

Vyskupas Zveravyčius, teip pragarsėjęs savo nelemtais darbais, perstoja bevaldęs savo vyskupystę. Už savo cirkularą, išleista 12 d. vasario š. m. po No. 509, kame ans uždraudė katalikų vaikams lankyti cerkvines mokyklas, kaipo pragaištingus katalikų tikėjimui urvus, kur vaikus vien pratino tik prie pravoslavijos, vyskupas tapo pašauktas išsiteisinimui į Peterburgą, iš kur jau nebesugrįžo. Atsitiko teip, kaip jam išvažiuojant daugelis pranašavo, 18 d. kovo mėnesio jam tapo

paliepta apsigyventi mieste Tveriuje.*) Tokiu budu mūsų visuomenė ypatoj Zveravyčiaus susilaukė naujo kankintinio, kokio po teisybei ji visai negalėjo tikėtis.

Kaip-gi tai galėjo atsitikti?

Vyskupas Zveravyčius pradėjo valdyti savo vyskupystę nuo 16 d. lapkričio 1897 m. Per tuos suvirš keturis metus ans nieko nepadarė, iš ko būtų galima manyti, juog ans taps kankintiniu. Priešingai, iš jo pasielgimų galima buvo spręsti, juog ans gaus ne vieną da valdžios pagyrimą. Akyse visuomenės ans išrodė kuobailiausiu valdžios pataikunu, kursai bijojo užtraukti ant savęs dagi mažiausią šešėlį valdžios rustybės. Jis skubinosi nusilenkti ne tik prieš augštesnius valdžios urėdus, dalyvaudams puotoje prie atidengimo Muravjovui paminklo, bet ir prieš mažuosius policijos tarnus, ką galima buvo matyti belankant jam savo vyskupystę. Dziakonams ir klebonams ans skelbė tik vieną maldele apie reikalingumą nuolankumo prieš svietiskąją valdžią ir nesigėdėjo, kaip paveizdan Ašmenėj, sedėti už stalo drange su policijos tarnais. Žinomieji valdžios sėbrai ir pataikunai, kaip dziakonai: Šventėnų Jusis, Ašmenės Saikauckas (jau miręs), Lydos Senkevyčius susilaukė nuo savo vyskupo kuomeiliausio priėmimo. Kad patsai vyskupas ir-gi neužmiršdavo guodoti tą valdžią, tai galima buvo iš daug ko persitikrinti. Jo atsisaukimai apie reikalingumą šelpti badaujančius Maskolijoj, jo cirkularas, pakviečiantis kunigus prisirašynėti prie draugystės „Raudonojo Kryžiaus“, kursai užsiima ne tiek šelpimu nukentėjusių laike karės, kiek statymu cerkvių, pagaliaus visa jo politika su lietuviais, vis tai ganėtinai ženklina, kokios dvasios buvo naujas dvasiškijs urėdas.

Matydami tokius darbus vyskupo, kiti laukė jo paaugštinimo ir, atsiradus vakansijai į arcivyskopus, daugelis spėjo, kad vyskupui Zveravyčiui pasiliks ši vieta. Tuom tarpu-gi vyskupas išdavė cirkularą, už kurį prisėjo jį net visai nuo vyskupystės valdymo prašalinti. Žmogus visai nekaltas, ištikiamiausias valdžios tarnas, staigu pasidarė priešginiu. Tokia permaina labai retai atsitinka. Kokios-gi priežastys prie to prisidėjo?

Nors mūsų visuomenė, pasidalinus į dvi nesibičiuliuojanti dalis, lenkišką ir lietuvišką, ir neturi bendros nuomonės, vienok perstatytojai kaip vienos, teip ir kitos pradėjo kritikuoti minėtus darbus savo vyskupo. Ta kritika negalėjo tikti seneliui, kursai teip troško ramumo: tai šen, tai ten prisėjo išgirsti apie savo darbus nesmagų atsiliepimą. Labiausiai jį pykino yvairūs reikalavimai ir meldimai iš pusės lietuvių, kurie ne tik pačiame mieste, bet ir ant kaimų pradėjo reikalauti priderančios vietos bažnyčiose lietuviškai kalbai. Bet labiausiai sužeidė jį išėjusi lenkiškoj kalboj knygutė, kame kunigas drįso kritikuoti visos vyskupystės tvarką.**)

Vyskupas susiprato, kad pagaliaus reikia ką nors padaryti, idant nuo visų savo nuodėmių nusiplauti, idant visuomenei parodyti, kad teip nėra, kaip ant jo šneka. Proga tokiam darbui pasirodė labai

*) Algos tepaliko tik 1200 rub., vietoj 6000 rublių, kokius čion turėjo.

***) Žiur. „Stosunki kościelne na Litwie“. Listy księdza do księży Kraków. Wyd. „Przeglądu Wszepolskiego“.

smagi (nors ji buvo jau nuo pačios pradžios pastojimo jo vyskupu). Mat nekurie kunigai, ypač Gardyno rėdybos, jau labai buvo įpykę ant popų mokyklų ir reikalavo viešo uždraudimo lankyti tas mokyklas, šiaip pats ketino priešintis, kelti maištą, teip ne mielą pačiam vyskupui. Vyskupas vilkino išleidimą šio cirkularo keturis metus, bet ilgiaus jau traukti su tuom nebebuvo galima. Priegtam valdžios reikalavimai ir popų pasiutimas vis dauginosi. Šitai šimet parėjo nuo Vidaus ministerio nauji reikalavimai: 1. reikalavo, idant kunigai prie krikšto katalikų vaikų neužgintų buti kumais ir pravoslavams, 2. idant negintų laidoti numirėlius katalikus ant pravoslavų kapinių ir 3. idant vyskupas patartų žmonėms leisti savo vaikus į maskolių mokyklas.

Pagaliaus vyskupas apsirinko kelią, kurį parodė geresniejie kunigai. Cirkularas tapo pasiūstas į svietą; iš jo gėrėjosi ir drauge stebėjosi visi, nes tokios drąsos nuo vyskupo visai nesitikėjo. Maskolių numylėtas kelias surusininimui mūsų vaikų tapo apšauktas pragaištingu; jų darbas pasiliko suardytu, lemtu ant pražuvimo. Išstisas cirkularas buvo išsiuntinėtas kiekvienam vyskupystės kunigui, nes ant džiakonų ir patsai vyskupas negalėjo pasitikėti: jie nebut apgarsinę visiems kunigams.

Ant kiek silpna dvasia tulų kunigų, parodo tas atsitikimas, kad kiti visai nenorėjo jo garsinti žmonėms — tik keliose vietose jis buvo perskaitytas iš sakyklos — o atsirado net toksai išgama, kaip Trakų Karvoskis, kursai persiuntė cirkularą gubernatoriui, pasigirdamas, juog ans jo nepildysęs. Šis cirkularas buvo apgarsintas ir maskolių laikraščiuose, kaip *Novoje Vremia*, *Sviet*, *Novosti* — todėl apie jį daugumas iš maskolių gavo patirti. Korespondentas *Nov. Vremia* V. V. *) bijosi, kad kunigai nepraplatintų paties cirkularo ir neperkeltų cirkularo žodžių ir ant valščiaus mokyklų.

Išleidimu cirkularo vyskupas atliko milžinišką darbą, už kurį tebuna jam amžina garbė. Bet cirkularas pasiliks nevaisingu, jeigu pati visuomenė pasiliks kurčia ir negirdės jo šaukimo. Ką daryti su tokiais Karvauskiais ir kitais išgverusiais mūsų džiakonais ir klebonais, kurie, bijodami užtraukti ant savęs valdžios neapykantą, nesistengs jo užlaikyti? Neabejojame, juog atsiras kritika, atsiras dabojobimas jų darbų ir pataikunai turės liautiesi politikavę su valdžia. Patsai pasirodymas cirkularo ženklina, juog nauja šviesa jau pradeda atsirasti ir mūsų visuomenėj, juog žmonės pradeda manyti apie apginimą savo tiesų. Džiaukimės iš tokios naujienos.

Ber—lis.

Pasikalbėjimas.

„Sakyk man tamsta, kodėl jauni mokslą išėję lietuvai vadina save litvomanais? . . . Sulyg manęs tai sakyčiau, juog jiems turėtų užtekti to paties vardo, kurs prigul visai tautai? —“

Salone, kilimais išklotame, papuoštame siekiančiais lubas veidrodžiais ir apšviestame lampa, pridengta tamsiu abažuru, ir žvakėmis

*) *Novoje Vremia* No. 9351 nuo 17 d. kovo mėn.

žibančiomis gausiai paauksintuose kinkietuose, kreipėsi prie manęs su tokiu klausimu vienas iš mūsų sulenkėjusių didžponių.

Žodžiai buvo tariami rimtai ir iškilmingai su giliu persitikrinimu į jų didelį svarbumą . . . O man, kol prisirengiau atsakyti, per tą trumpą valandą, akimirksnį vos tverinčią, praslinko prieš akis ilgos eilės rimtų, jaunystėję prazilusių galvų mūsų kankintinių, nuo ašarų užsidegusios akys jų motinų . . . ir tarytum užgirdau plakimą visokiais tardymais nukamuotų širdžių, varančių gislose tarytum jau nebe kraują bet ugnį . . . Ir vos ne vos persigalėjau, vos prisiverčiau atsakyti, kaip prigul daryti ramioje, laimingoje ponų draugystėje, nė iš tolo apie mūsų kovas negirdėjusioje ir atskirtoje nuo visų mus slėgiančių vargų storomis sienomis puikaus senoviško rumo . . . Medegiškai skiria tuos ponus nuo mūsų tarytum vien didesni turtai, o dvasioje kiek esame atsitolinę? . . . Tarytum ne to paties planėto vaikai! . . .

Nesykių jug jau buvo mūsų tarpe apsvarstytas klausimas, ar stengtis mūsų krašto aristokracijai priminti jos priedermes dėl tėvynės. Tarytum ir šiokių-tokių mėginimų netruko, bet pasekmės visada liko vien abejutiškos.

Pažinus arčiau menką protišką, o dar menkesnę dorišką išsilavinimą daugumo iš jų, reikia sutikti su lenkų rašytojo Weissenhof'o pažiūromis, juog tai elementas vien be naudos užpludęs didelius plotus mūsų tėvynės. Ir nežinia ką su juo padaryti: mėgink juo spēką sunaudoti melnyčiai — nevaro; mėgink vėl uždegti — nedega.

Bet ir toks netikęs elementas pradeda suprasti (žinoma, savotiškai), kad tie „litvomanai“ tai vis-gi spēka, su kuria reikia rokuotis.

Patvirtinimui to gali tarnauti kaipo dokumentas aplinkraštis pono Antano Zaborskio, išsiuntinėtas 21 d. vasario mėnesio visiems didikams ir aukštesniems iš dvasiškosios su vertimu straipsnelio p. Žagaro „Lenkai Lietuvoje“,*) greta su paties pono Zaborskio išsiteisinimu dėlėi užmėtinėjimų, jam ten padarytų. Bet ponas Zaborskis vis-gi ginasi ten nuo tikrai prieš jį pakilusio apkaltinimo, kovoja su faktais ne su savo svajonėmis ir sapnais, kaip tai daro kiti jo luomos, tarp kurių atsikartoja šiandien apsireiškimas, nesykių jau istorijoje pasergėtas: juog kol žmonių protas nepriauga lyg supratimo kokio nors apsireiškimo gamtoje, ar žmonių gyvenime, tai jų tą per menkai dar išsiplėtojusį protą užvaduoja nėkuomet nepailstanti fantazija. Tam pavyzdis mūsų didikai, vien su mažu išėmimu: išsibauginę jiems nežinoma ir nesuprantama spēka (daugiausiai todėl nesuprantama, kad veikianti, o nesnaudžianti), kurią jie vandina „litvomanija“, vieton stengtis ją pažinti, vieton rokuotis su darbais ir raštais tikrai lietuvių atliktais, sutveria sau nebuvusias ir lietuvių nė sapne neregėtas baidykles ir šėja apie jas baurias paskalas. Štai vienoje didikų draugystėje tapo rimtai apsvarstyta, ar nevertėtų sukviesti tokius „przedstawicieli litwomani“ (nežinia vien ant kokio planėto juos surasti) ir juos pertikrinti, kad bajorija, ir ypač aristokracija, nieko prieš juos neturi, nes girdi . . . gandas eina, buk jie (t. y. litvonamai) užsimanė liepti „ponus“ mušti, kaip užpernai žydus.**)

*) iš Nr. 10 „Ukininko“ 1901; p. Zaborskio rašyta „Ukienikus“.

**) Niekas negal pertikrinti mūsų tokių ponų, kad mušimas žydų nepaėjo nuo lietuvių-inteligentų.

Tos ir kitos panašios šnekos aiškiai turi mums nurodyti, ko mes galime tikėtis nuo savo bajorų. Vien baimė už savo kailį verčia juos atsiminti apie mus . . . o baime mes nieko nenorime ir nėkuomet nenorėsime laimėti. Maža, bet geresnėji, dalis tų ponų pažinus mūsų jieskinius, mokės pati mus surasti ir nesidrovės stoti į eiles tų darbininkų, kurie darbuojasi vien vedami troškimų teisybės ir šviesos, o daugumas bajorų vis-gi eis savo takais, nieko bendro su mumis neturėdami . . . ir nenorėdami turėti.

Tik mes patys rupinkimės kogleičiausiai susiprasti! . . . Jaunas mus judėjimas negal apsieiti be paklydimų, kartais ir stambių, ypač jeigu prisieina kaip lygšiol kiekvienam skyrium darbininkui varyti darbą vien ant savo atsakymo. O mūsų priešai, kurių legijonai, nesnaudžia ir naudojas iš kiekvienos progos mus su juodais purvais sumaišyti ir mūsų darbavimui kelią užkirsti. Sutvėrus programą mūsų tautos jieskinių reikėtų butinai pasirūpinti kodidžiau išplatinti jį tarp visų luomų Lietuvoje.

Tegul valdžia patirs ne nuo vieno Vonsiackio, o mūsų ponai ne vien nuo savo žydų pachtorių apie tuos takus, kuriais stengiamės ir ateityje nesiliausime stengęsi žengti prie dvasiško ir medegiško pasikėlimo.

Tenumanoma visi, kad ir mes žmonės, tikrai ištroškę žmonėms priderančių tiesų.

Kodėl tavęs čia nėra?

(Sekimas Satrijos Raganai.*)

Tau gerai: sutvėrei šeimyną, turi savo namus, darbuojiesi ir uždirbi užtektinai! Užganėdinimas žiba tavo akyse. Iš seno paprasto turi kartais laiko surasti svetimuose raštuose peną naudingą ir savo tėvynei, ir šalta ranka vaišini savuosius trupiniais nuo svetimų stalų. Bet širdis tau nėkuomet greičiau nesuplaka ir jausmai neužverda, išgirdus brolių skriaudas. Plaukia iš-po plunksnos vien šaltai apsvarstytos raidės, vien žodžiai be atgarsio, vien spinduliai be šilumos . . . Nieko tau netruksta! Ramumas visur apie tave . . . Tavo pečius dengia plona gelūmbė, tavo namuose tvarka, kambarij — minkštos kedės . . . bet tavęs, tavęs čia kodėl nėra? . . .

Atsimeni?! . . . Plaukėme Nemunu. Naktis. Akys skendo miglose, apraunkusiose krantus. Vanduo po kojomis gurgena paslaptinai, it niuniudamas senei girdėta, dar seniau perskambėjusią dainą . . . Krantai ir girios nedrąsiai, it nepataikydamos, lyg atsimindamos, pritaria gelmėms. Dar arčiau apie save girdžiame ore tylų šlamėjimą. Akys mūsų nenoroms jiesko tamsybėse kokių nepaprastų šešėlių. Širdis neramiai plaka. Vaidintuvė kelia iš kapų senovės Lietuvos karžygius . . . mintyse maišosi Gediminų ir Keistučių vardai . . . Tu, stovėdamas šale manęs, daugiau manai, negu kalbi, bet žodžiai plaukia iš tavo lūpų karšti: pasišventimas, sužadınimas, brolystė, neuilstantis darbas dėl tėvynės! . . . Akys temato vien

*) Žr. „Varpa“ 1898 m. p. 22.

tėvynės vargus . . . o dušia pilna troškimo tarnauti prakilniems idealams . . . Viršum mūsų galvų plevėsavo tada sparnais jaunystės genijus . . . Nenuilstančio Vytauto dvasia laimino tave! Tu pats brendai į milžiną, o broli! . . . ir spinduliai galės tavo palytėjo ir mano širdį . . . Ir aš šalyj tavęs jutausi stipri, ir drąsi, ir nenuveikiama. Už tai dabar, kreipdama į tave liudnas akis, klausiu: kur dingo dvasia tavo? kokios audros ją išblaškė? Kokie retežiai žemyn nutraukė? . . . Kodėl tu ne tas-pats? . . . Tėvynė tebevargsta . . . darbuojančiąsi vos sauja . . . kur dingai, o broli? . . . Kodėl, o kodėl, tavęs čia nėra?!

Ir vėl atsimink! Vidudienis. Oras pilnas spindulių, gyvų auksinių kibirkščių, kvėpėjimo ir paukščių balsų . . . Tokiose dienose kiekvieno žmogaus širdis tarytum platesnė, ir pripildyta dora ir ramumu. Glaustumės tarytum prie kiekvieno, dalintumės tais turtais, kurių teip pilna, pilna krutinė. Vedami tokių jausmų artinamės prie darbininkų, piaunančių kviečius. Vieton atsakymo ant mūsų linksmų žodžių, išvydome jų veiduose sumišimą. Rišėjos slėpėsi viena už kitos, vyrai, ištiesę gyslėtas ir vėjo supustas rankas, stengėsi uždengti plyšius savo drabužių . . . Supratome, juog ponų susigėdo vargdieniai už savo skarmalus. Per prigimimo grožybę perslinko tarytum juodas, šaltas šešėlis. Nudilę darbininkų drabužiai atsistojo tarp jų ir mūsų, it nebylė, neperžengiama tvirtynės siena. Visi tylėjome nuliudę: jie susigėdė ne už savo kalte, mės — kaltininkai jų gėdos . . . Suvirpėjau ir, negalėdama paslėpti veido, užpludusio ašarų, tolyn nubėgau. Ir tu kartu su manim. Debesiai slinko tau per kaktą, lupos virpėjo . . . O aš jutau, juog nuo tų jausmų ir minčių, kurios ritosi tuomet tavo krutinėje, šviesiau liko pasaulėje, vargdienių ašaros džiuvo, ir aš lenkiau galvą prieš galę jausmų tavo . . . Praslinko metai ir dienos. Debesiai jau senai tau nuo kaktos išdilo, o vargai tarp žmonių vis teip-pat tebeklesti. O broli! kur dingo tavo stebuklus tveriančios mintys? . . . Tėvynė tebeliudi! . . . o eilėse jos ramintojų kodėl, o kodėl tavęs nėra?

Ir vėl atsiradome kartu pakalnėje. Prieš mus sunki ir tolyma kelionė, bet nė valandos neabejojame: lipome augštyn su plakančia širdžia, su troškimu šviesos krutinėje ir galva, pilna svajonių. Ne kartą pavargusi sustojau; ne kartą koja užkliuvo. Visur ir visuomet jutau tavo gelbinčią ranką . . . Ir mą teko ne kartą tau padėti, ir taką pametę bendromis spėkomis surasdavome. Tikrai broliškai remdamiesi, kilom vis augštyn ir augštyn. Pajutau jau ir erelio sparnų plevėsojimą apie savo galvą, ir žvaigždutės, teip puikiai žibančios, ėmė lenktis prie manęs . . . Bet ir čia, ir tokiose augštybėse pasiekė mane brolių verksmas . . . Saujomis, rieškučiais ėmiau semtis žvaigždutes. „Prisisėmę išsklaidysime jas ten, žemai!“ — tariau tau, ir širdis mano plakė iš džiaugsmo. „Nebebus jau tamsybių! Nebebus vargų!“ — sušukau linksmai, bet jau tavęs nebebuvo su manim. Vieni į kietas kalnų uolas atsimušę mano balsas ir šaltas šiaurės vėjas baigia pusti mą žvaigždutes . . . O drauge mano! kur dingai? . . . Ar augštybių persigandai? Kodėl palikai mane vieną veltui tavęs besaukiančią? . . . O broli, kodėl tavęs čia nėra?!

Bet kas mą? Jug aš ne žvaigždžių bičiulė! Ne mą lakstyti padangėse su ereliais. Gyvenimas senei sparnus mą nulaužė. O draugą-keliauninką sutvėrė mą vien vaidintuvė . . . Vien senei tebesilsinčių kapuose didvyrių šešėliai, vien gyvi troškimai, vien sapnai neišsapsnuoti telydi mane gyvenimo takais . . . Su jumis aš viena . . . Tik rudens vėjas švilpia ore . . . Tik šalto lietaus lašai dūzgena į langą . . . Tik ašaros bėra iš akių, bet lupų jau nėkuomet nebepravers klausimas: „kodėl tavęs čia nėra“? *Puriena.*

Korespondencijos.

Vilnius. Nuo 1 kovo š. m. taps įvestas Vilniaus gub. naujas vietinio gubernatoriaus padavadyjimas, išleistas jo, pasiremiant ant §§ 15 ir 16 įstatymų sulyg padidintosios sargybos.*) Štai kas tarp kit-ko yra pasakyta tam padavadyjime:

1. Šveicarai ir kiemininkai, o kur jų nėra, tai pats valdytojai arba prižiūrėtojai namų, turi kaip bematant pranešti policijai, jei tik kas nepaprasto atsitiktų prižiurimuose jų namuose, arba jeigu tų butų kokie susirinkimai ir sueigos. 2. Mieste prie kiekvieno namo turi būti po vieną arba po kelis kiemininkus; surašas, po kiek kur turi but, padaromas policijos ir mano užtvirtinamas. Valdytojai namų gali priimt tarnaut kokį kiemininką, tik leidus policijai. Užtėmytiejie, kad negerai pildo savo priderystes. . . . kiemininkai turi mokėt pinigiską bausmę . . . 3. Kiemininkai privalo turėt brekas, kurias turi užsikabinti pildant kokias savo priderystes. Kas neišpildys šitų prisakymų, turės mokėt . . . po 500 rub. bausmės arba 3 mėnesius sėdėt kalėjime. Tokia-pat bausmė laukia ir tuos, ką bus susekti, kaip kurstytojai žmonių . . . *Kapsukas.*

Krakiai: (Kauno pav.) 27 dieną Vasario mėnesio pasimirė mūsų daktaras Felicijonas Jakubovskis, užsikrėtęs nuo ligonių šiltine. Suprato jis priedermes tėvynės sunaus. Neišvežė savo jaunų spėkų nė į Rusiją, nė į didelius miestus, pasidalydamas sąžiniškai su žmonėms ta šviesa, kurią per mokslus įgijo. Didžturčiui ar vargdieniui lygiai tarnaudavo, dar paskutinį sušėlpdamas ne vien patarme ir paguoda, bet dažnai ir skatiku. Prašomas ir ant tautiškų reikalų negailėdavos. Nors 16 metų jau darbovos, bet turtų nesusikrovė. Paliko mažą sunelį, kurio auklėjimui aplinkiniai didžturčiai sudėjo kelias tukstantis per pat laidotuves.

Tos laidotuvės geriausiai taria apie a. a. daktaro darbus. Žmonių susirinko tiek, kiek ir per didžiausius atlaidus nepamatysi. Ponai pargabeno iš miestų puikius vainikus a. a. kapo papuošimui. Sodiečiai tai pamatė, neapsileido ponams. Supynė milžinišką vainiką iš aglių šakų, o kaspino ant greitųjų negavę niekur pirkti, surišo vainiką puikia, didelia, šilkinia skepata, vienos sodietės paaukauta. Didumu ir savo nepraprastumu tas vainikas visų akis ant savęs atkreipė.

Įdėję velionį į duobę, ponai įmetė po saujalę žemės ant grabo ir ėmė reikalauti lopetų užkasimui duobės. Tada minia žmonių it vienas balsas sušuko: „Nereikia lopetų! Męs savo tėvui savo rankomis kapą supilsime!“ . . . ir ėmė byrėti ant grabo a. a. F. Jakubovskio šušalę žemės grumstai ne viena karšta ašara aplaistyti.

*) Положение объ усиленной охранѣ.

Išėkis broli! Likimas užgesino tavyje mažą bet aiškų žiburėlį . . . ir gryną, visiems vargams prijauniančią širdį, kurių teip mažai, teip mažai telieka! . . .

rs.

Peterburgas. 16 Balandžio š. m. Peterburgo Lietuvių Savitarp. Pagel. Draugystė kėlė vakarą. Vakarą nusidavė ko puikiausiai; žmonių susirinko per 750. Buvo perstatyta komedija „Amerika Pirtyje“ Keturakio. Puikiai atlošė rolę Antano p. V. Antanaitis, kiti-gi artistai teipgi atliko savo roles pusėtinai. Choras p. Zaukos padainavo tikras lietuviškas daineles, katras mėš girdžiame Lietuvoje . . . ant visų klausytojų jas padarė smagu įspūdį. Paskui dar buvo deklamacijos, p. Gabulytė, mergaitė 14—15 metų, deklamavo porą dailių eilučių, kurios publikai patiko. Paskui deklamavo p. Stankunas; publikai labai patiko, ant *bis* deklamavo jis lietuviškai „Ponas Tvardauckas“. Pabaigoj spektakliaus buvo šokiai, kurie tęsėsi iki 4 ad. ryto. *Kleigels.*

Iš Maskolijos. „Labai slepiamas cirkularas.“ Kovo mėnesį gubernatoriai išleido tokį cirkularą*):

„Departamentas policijos patyrė, kad priešingos valdžiai draugystės (кряжкн), galvodamos apie budą išreiškimo protesto, tarp kitko nusprendė, kad dienoje mirimo grafo L. N. Tolstojaus padaryt garsias demonstracijas, reikalaujant tarp kitko sulaikymo lošimo teatruose.

Pranešdamas apie tai pp. Įspravnikams ir N. N. policmeisteriui įsakau kreiptis prie tam tikrų įrankių (арбѣ).“

Įspravnikai nuo savęs padavadijo: daboti ypatas, prijauniančias gr. L. N. Tolstojui, ir atsitikus kokioms nors manifestacijoms apskriai jas sustabdyt, pranešant apie tai vyriausybei, teipos-gi atsiradus brošūroms arba atsišaukimams, kaip bematant jas atimt ir pranešt apie tai.

Iš Amerikos. Antgalo apgarsino No. 13 „Vienybės Liet.“ centrališkas komitetas *Tėvynės Mylėtojų Draugystės* ypatoje Daukšio priimtus knopų nutarimus; kai-kurie iš jų taps įtraukti į draugystės įstatymus. Tie knopų nutarimai buvo garsinami pernai „Vien. Liet.“ nuo 38 iki 44 No. Tarp kitko štai kas priimta:

„T. M. D. prie centrališkos kasos atidaro fondą šelpimui besimokinančios jaunnuomenės. Atskaitos bus vedamos skyriumi.

Paskirta 100 dolerių už parašymą Dr. V. Kudirkos bijografinis.

Literatiško komiteto šanariais yra Dr. J. T. Želvienė, J. Kėkštas ir A. Lialis. Turint kokius reikalus — kreiptis prie d-rės Želvienės (Kampas Centre Ave. ir Church gat., Plymouth, Pa.).

No. 14 „Vien. Liet.“ rašo, juog Mokslo Akademija Petrapilėj yra liepusi atspausdinti lietuviškoj kalboj porą vertimų iš Puškino a. a. *Pr. Vaičiūčio (Sekupasakos)* — „Šykštus Raitelis“ (Skupoi Ricar) ir „Undinos“ (Rusalka).

„Vienybė Liet.“ renka atspaudinimui Vaičiūčio eiles ir prašo prisiųsti jai da neapgarsintas spaudoje.

Jau buvo rašyta No. 3 ir 4 „Varpo“ apie naujai susitvėrusią Amerikoj draugystę šelpimui augštesnius *svietiškus* mokslus einančių lietuvių — „Aušrą“. No. 13 „Lietuvos“ jau paduoda aiškius, išdirbtus jos įstatymus. Pridėsiu čia bent tai, kas anam No. 6 „Lietuvos“ buvo neaiškiai pasakyta.

*) Kauno gub. cirkularas No. 67 tapo išleistas 15 (28) kovo š. m.

Selpimas. 1. . . Išvyti iš tėvynės, nukentėję kokių nors budu už lietuvių, lankanti užrubežines mokyklas, turi pirmutinystę prieš besimokinančius tėvynėj. 4. . . Dr-tė pripažįs (teip-pat) pirmutinystę tokiems, kurie jau savo darbais ar prilankumu lietuvių yra atsizymėję.

3. Gabūs visokiuose amatuose vaikinai ir merginos, ant išsilavinimo tuose-gi amatuose užrubežėse, gali gaut nuo „Aušros“ Dr-stės pašelpą.

5. Stipendija ir pašelpa, kokią nuo Dr-tės gaus besimokinantieji, nėra tai dovana, bet kaip paskola: ją gavę, po užbaigimui mokslo, sugražina Dr-tei arba pinigais, arba atlygina lietuviškai tantai savo darbais — svarbiais raštais etc.

Dr-es viršininkai renkasi per visuomenišką balsavimą. Viršininkai neturi jokių ypatingų privilegijų: jie yra tiktai pildytojais Dr-tės nutarimų, jie negali, pagal savo norą, paskirti pašelpos nė stipendijos atsišaukusiems kandidatams: apie tai, kam duoti pašelpą ar stipendiją nusprendžia daugumu balsų visi Dr-tės sąnariai. Viršininkų priderystė yra tiktai surinkti reikalingas apie atsišaukusius kandidatus žinias ir pildyti viską, ką Dr-stė paveda jiems atlikti.

Kuopos „Aušros“ gali tvertis ir Europoj.

K—as.

Darbai „širdingo“ ministro.

Štai jau baigiasi metai, kaip ministru apšvietos dalykų tapo paskirtas senutis generolas Vannovski's. Augščiausiame ant jo vardo reskripte nuo 25. d. kovo 1901 m. patsai caras pripažino, juog „dalykuose mokslainių surėdimo randasi teip svarbios ydos, juog jis iš-randa reikalingu neatidėtinai kibti prie radikališkų šių dalykų permainų ir revizijos“. Savo pagelbėtoju prie įvedimo šių permainų ans ir pašaukė šį senelį, patardams jam „širdingoj savo globoj“ užlaikyti besimokinančią jaunuomenę. Siekiu šių teip angštų atsiliepių paties caro buvo noras numalšinti ir suraminti pakilusią rusų visuomenėj neapykantą iš priežasties kilusių visuose universitėtuose studentų streikų arba buntų, už dalyvavimą kuriuose studentus užmanė atiduoti ant dviejų metų į kariūmenę. Studentai nepabijoję protestuoti prieš tą teip biaurią jiems bausmę ir studentų buntai vėl prasidėjo; bėgyje šių buntų tapo nugalabintas net buvęs apšvietos ministras Bogoljepov's. Visuomenė matomai prijautė studentų buntams: ir šen ir ten prie studentų prisidėjo miesto minios, daugiausiai darbininkai, kurie drauge su studentais reikalavo prašalinimo „šių tuomlaikinių patarmių apie bausmę“.

Teip dalykams stovint, prisėjo kibti prie permainų, prie „širdingos politikos“. Patarmės apie bausmę tapo atmainytos, buvo prižadėta, juog visiems studentams bus dovanota jų kaltė, juog jie iš kariūmenės gal vėl grįžti į universitėtus. Pradėjo grįžti, bet nežilgo pasirodė, juog daugelio iš nubaustųjų nėra, juog daugelio atgal nebepriima. Kreipėsi studentai Maskvos prie Vannovskio, bet šis atsakė, kad tai tame ne jo kaltė, o departamento policijos, kursai nesutinka ant jų priėmimo. Tai buvo pirma neapykantos žezerkėlė prieš naują „širdingą“ ministrą. Toliaus atsirado naujos. Iš plačiai užmanyty permainų apie įvedimą autonomiško universitėtų surėdymo neišėjo nieko: tapo tik apgarsintas mažas lopinėlis, t. v. „Tuomlaikinės patarmės apie sutvarkymą studentinių organizacijų“. Studentams liko daleista daryti susirinkimus ant kursų, kokius tai susirinkimus sušaukia kursų starostos; daryti-gi susirinkimus visų kursų išvien užginta. Ant šių susirinkimų vieta policijos tarnų pavesta profesoriams,

kurie gal suardyti susirinkimą, jeigu studentai įsikarščiavę pradės šnekėti apie tai, apie ką nepaveilyta. Tokios patarmės neužganėjo nė studentų, nė da mažiau pačių profesorių. Štaiga prasidėjo naujas judėjimas prieš tas patarmes. Viduryje sausio mėn. š. m. Kijavo studentai ant savo susirinkimo nusprendė išreikšti apšvietos ministerijai papeikimą už teip netikusias naujas tiesas ir sumetę kruvon tas „patarmes“ ant eikštės prieš universitetą viešai jas sudegino. Nuo šių patarnių teipos atsisakė Peterburgo studentai ir 6 d. vasario universitetas liko uždarytas. 5 d. kovo vėl tapo atidarytas. Pačiam universitete atsirado terp studentų daug apginėjų vyriausybei. Streikuojančių draugų neapkenčia. 3 d. kovo kaip praneša telegramos, buvo sumišimas ant Nevskio Prospekto. Greitame laike visos beveik mokslainės tapo uždarytos. Prasidėjo vėl studentų buntai. Širdinga politika naujo ministro dėl augštųjų mokslainių nieko nedavė, nieko neatnešė apart daugybės naujų areštų.

Bet ministras kibo ir prie permainų vidutinėse mokslainėse. Kaip žinome, svarbiausia permaina čion buvo išmetimas greikiškos ir lotyniškos kalbos, kurios teip apsunkino vaikų protą. Vietoj jų buvo paženklinta, juog reikalinga labiaus mokyti naujų kalbų, istorijos ir pačios rašliavos veikalų. Bet kaip tai įvesti, kaip apsaugoti vaikus nuo laisvesnio manymo, nuo kilstančios kritikos galvose tos jaunuo-menės? Siekiu jug mokslainių buvo migdinti protą vaikų, auklėti juos dvasioj, meilingoj valdžiai. Atėmė nuo vaikų seniasias kalbas ir šios spragos nebuvo kuom užlopinti: platesnis apsiskaitymas mokintinių yra jug teip baisus, kad įvesti jo valdžiai bijosi. Vietoj laisvesnio auklėjimo, „širdingas“ ministras užsimanė uždėti ant mokintinių da didesnę mokintojų globą, idant jie auklėtų tiktai valdžiai ištikimus vaikus. Geriausiai tai paliudyja išduotas jo 15 d. spalijų 1901 m. cirkuliaras apie dabojimą mokintinių augštesniųjų klasių, kursai buvo išsiuntinėtai į gimnazijas ir realines mokslaines.

Šitai tas cirkularas:

Šinom patariame kuoakvyviausiai prisiveizdėti išaugimui ir išsirdirbimui nuomonų terpo augštesniųjų klasių mokintinių apie prilygimą valdžios prie visuomenės. Šią pareigą uždedame labiausiai ant mokintojų rusų kalbos. Įrankiu šitokio susipažinimo su mokintinių nuomonėmis, kokias jie tankiausiai įgija už durų mokslainių, šeimynose arba privatiškuose pažįstamųjų susėjimuose geriausiai tinka uždavinėjimas rašlaviškiems darbams tokio turinio klausimų, iš kurių būtų galima permąnyti mokintinių dvasios palinkimą, ir jeigu ji būtų linkus prie socializmo arba apskritai būtų netikusi, tai butinai apie tai reikia atsiminti ir turėti atžvilgyje prie įstojimo šių mokintinių į augštiasias mokslaines.“ (Pasirašęs) ministras apšvietos Vannovski.

Toksai cirkularas uždeda ant mokintojų policijos pareigas ir net da paroda, kaip reikia mokintinius prigauti. „Širdingas“ ministras suprato meilingą apsejimą su mokintiniais tik prasmėj juos šnipinėti, idant visus paklydėlius būtų galima nepriiminėti į augstiasias mokslaines, kur jie teip greitai įpranta prie yvairių buntų. *P-tis.*

Iš gyvenimo kitų tautų.

Rusinių mėnesinis žurnalas „Литературно-Науковий Вістникъ“ paduoda XI ir XII knygoj p. m. ir I kng. š. m.

Gnatiuko straipsnį apie judėjimą rusinų-studentų Lvovo universitete. Reikalavimas rusinų sulygint tiesas rusiniškos ir lenkiškos kalbos Lvovo universitete nebe-šėndiė užgimė: jau 1867 m. študentai prašė ministerijos išrišt šitą klausimą; paskui rupinosi apie tai viceprezidentas Galicijos seimo Lavricky; 1899 m. pakelia tą klausimą parlamente Taneckevič; perėjus keletai mėnesių siunčia prašymus rusinai-studentai ir kelios draugystės*); tas-pats atkartojama ir 1900 m., bet iš to . . . nebuvo nė kokios naudos.

8 d. spalį p. m. susirinko per 300 Lvovo universiteto rusinų-studentų pasikalbėt sulyg to klausimo. Sueiga priėmė tokią rezoliuciją:

Kadangi XIX paragrafas pamatinių viešpatystės įstatymų leidžia kiekvienai tautai įgyti apšvietimą savo kalboj ir uždraudžia varu versti mokintis viešpatystės kalbos, kadangi Lvovo universitete turi buti pagal įstatymus lygios tiesos rusiniškos ir lenkiškos kalbos (университетъ утраквістичный,**) kadangi skaitlius rusinų-studentų čia pereina 600, tai sueiga reikalauja, kad šale lenkiškų katedrų tiesos, medicinos ir filiozofijos fakultetų butų įvestos su lygiomis tiesomis ir rusiniškos katedros, kad rusinai-studentai egzaminuojami butų prigimtoje kalboje, kad visos knygos-vadovai įvesti butų pas juos rusiniški, kad administracijoj butų vartojama rusiniška kalba lygiai su lenkiška, juo kad lenkiška kalba pasidarė officijališka tik nuo 1879 m.; ir tai buvo persergėta, kad ant visokių raštų, rusiniškai rašytų, atsakoma butų rusiniškai.

Bet tas nutarimas sueigos neatnešė rusinams geistinių vaisių. Universiteto administracija visai neatkreipė ant jo atydos; lenkų laikraščiai daugiausiai neatsiliepė, o kurie ir atsiliepė, tai neprielankiu rusinams budu išimant iš to skaitliaus Lvovo „Monitar'a“.

Neužilgio po tos (8. X) sueigos rusinai-studentai padavė į universitetą apskelbimą, rusiniškai parašytą. Rektorius prizadėjo jiems duoti atsakymą rusiniškai. Bet kaip nusistebėjo studentai-rusinai vėl gavę atsakymą, kaip ir visuomet, lenkišką! Tai buvo artymiausia priežastis naujos sueigos ir demonstracijos 19 lapkričio. Teisybė, daug prisidėjo čia ir rimtas rusinų-teologų darbas.

Teologams-studentams užginta dvasiškosios valdžios dalyvauti sueigose svietiškų studentų; užtai jie sušaukė savo sueigą 12 ir 13 lapkritį. Teologų sueiga tarp kitko nutarė eiti išvien su rusiniais-studentais svietiškųjų fakultetų ir kovoti, kad nuo-nuo-greičiausiai įgytų Lvove grynai rusinišką universitetą, o dabar reikalauti lygių tiesų rusiniškai ir lenkiškai kalbai.

Į kelintą dieną po tos sueigos teologai nusiuntė savo deputatus pas kunigą Fijaleką, teologijos džiakoną, didelį lenkų šovinistą. Deputatai prakalbėjo, nuėję pas jį, rusiniškai. Fijalek sakosi nesuprantas, ką jie sako; bet tie nenusileido. „Mus, sako jie, rusinus-teologus jūs, tėve džiakone, nepripažįstat už cives academicos ir už jaunuo-

*) „Наукове Товариство ім. Шевченка“, „Просьвіта“ ir „Народна Рада“.

**) Tuo tarpu rusiniškos katedros tik 3 tebuvo; rusiniškų gimnazijų yra Galicijoj 4 ir 2 mokiniojų seminarijos (žr. „Вѣстникъ Всемирной Имперіи“ Nr. 1 š. m.)

menę rusinų tautos. Sakydami, kad nesuprantate mus kalbos, verčiate mus būtina vartoti tiktai lenkiškąją. Męs protestuojame prieš tokį jų pasielgimą ir tvirtai pasakom, kad kaip ikišiol, taip ir toliau kalbėsime ir rašysime tiktai rusiniškai. Frimenam . . ., kad rusinų klausytojų yra per 200, tai-gi 7 kartus daugiau, negu lenkų, ir męs turime turēt savo tiesas. Be to męs nuo vardo rusinų-teologų tvirtai pasakome: jei jų, tėve džiakone, kaip ikišiol žaisite ir ignoruosite mus ir mus kalbą, tai męs rasim kokiū budu pasiekt savo sieki.“*)

Kun. Fijalek nieko nepažadėjo deputatams.

19 lapkritį susirinko ant sueigos per 500 rusinų-studentų. Lenkai-profesorai ir pats rektorius norėjo sutrukdyt tą sueigą, bet juos studentai aprėkė, apšvilpė ir išvijo iš salės. Svarbiausios priimtos sueigos rezoliucijos tos-pačios, ką jau buvo priimtos rusinų-teologų sueigos 12—13 lapkritį. Po sueigos studentai dainuodami išėjo iš universiteto ir padarė demonstracijas prieš redakcijas lenkiškų laikraščių: „Dziennik Polski“ ir „Gazeta Narodowa“.

Tą-pačią dieną (19. XI.) universiteto senatas nutarė tuomtarpu uždaryt universitetą ir pradėt kuo-nuo-aštriausią demonstrantų tardymą.

Konservatyviški ir liberališki lenkų laikraščiai visą savaitę tik apie tai ir kalbėjo, ir piktinosi iš tokių „neteisingų“ rusinų reikalavimų ir iš tokio jų pasielgimo. Tik keli progresyviški lenkų laikraščiai ir kelios draugystės lenkų progresistų išreiškė rusinams ir jų reikalui savo prielankumą. Be to Lvovo studentai-rusinai gavo daug prielankių adresų nuo pačių rusinų, nuo 112 studentų ir 12 profesorių iš Ciuricho, nuo bulgarų-studentų iš Berlyno ir kt.

O kuo-gi pasibaigė tas teisingas, prakilnus reikalavymas rusinų jaunomenės? — Kadangi jų reikalavimai nebuvo išpildyti, o 5 rysinų-studentus išvarė už demonstraciją 19. XI. iš universiteto, nors ir neparodė jų kaltės, tai visi rusinai-studentai, apie 600 žmonių pametė Lvovą ir persikėlė į kitus universitetus! Toks negirdėtas paskutiniaus šimtmečiais atsitikimas sujudino ne tik visą Galiciją, ir inteligentiškąją dalį Maskolijos Ukrainos bet ir visą Austro-Vengriją; prietikiai tarp lenkų ir rusinų da labiau užsismailino; klausimas rusinų universiteto stovi parlamente eilėje šendieninių klausimų ir, galima tikėtis, neužilgo bus išrištas rusinams ant naudos.

V. Kapsukas.

Ponų balius.

Pasaka.

Ponų balius. Daug didžiaponių sukasi po saliuoną, meiliai ir gražiai kalbasi apie daiktus visai nuošalius, nė vieno širdies neužgaunančius: tartum, koki aniuolėliai padangėmis lakiodami bijosi dasilytėti savo baltais sparneliais tos juodos žemės, kad kartais nesuštepti.

Kartais atsitinka ir paklysti katram iš jų: nenorom ant valandėlės nusileidžia žemyn, bet tuoj susizgriebę, kad padarė, kas neišpuola, suplasnoję sparnais, vėl lekia į padanges.

*) Ar ne reikėtų taip-pat pasielgti ir lietuviams-klierikams Vilniaus ir Seinų seminarijų, kur didesnė pusė lietuvių, ir Kauno seminarijoj, kur visi, apart kelių išgamų, lietuviai?

Štai va dviese kalbasi. Vienas „iš prigimimo“ aristokrata, kuone grasas — bent jau keli jo prosenoliai Žemaičių vyskupais buvo. Antras ne teip iš prigimimo, kaip „iš dvasios ir kišenės“ šių dienų aristokrata.

„Turiu aš tamstos prašyt ir persergėt: jau kaip ten yra teip, — užsiimk sau ta litvomanija, bet susimildamas apie mane daugiau nė žodžio į tą „Ukininką“ nerašyk! . . . Ne noriu aš su Tamsta pykties.

Dasilytėjo žemės savo baltu sparneliu aristokrata iš prigimimo, bet patėmijęs, kad „iš dvasios ir kišenės“ aristokrata net išsiziojo, teip jau jam keistu ir stebėtinu pasirodė prašymas, kad „aristokrata iš prigimimo“, suplasnojęs sparnais, tuojau atsidurė Valakų žemėj, Kanno' ir nutupė Vatikanio salėse.

Salionas išlengvo tartum nedrąsiai užia visais aristokratų balsais. Vienam gale sėdi susilenkęs kunigaikščio dvarų užziurėtojas ir gelbėtojas. Aristokratui maž težiuri ant jo. Jis sau sėdi ir tyliai kalba pamokslus, gyvenimo pritrimum, savo suni gimnazistui: „matai, sunel', kaip tai reikia saugoties tų litvomanų, susieiti su jais — negražu ir pavojinga; nė vienas doras žmogus nesusideda su jais ir ne pritaria jiems. Va ir Palangoj' vos keli muzikai teatėjo pažiūrėt ant jų komedijos „Amerika pirtyje“. Mano ciocia, norėdama ištirt savo tarno išmintį ir dorą tyčia pasiulė jam nupirkt į teatrą bilietą; tarnas atsakė: „aš ne muzikas, kad tokių daigtų žiūrėti eičiau!“ . . . Gerą turi tarną ciocia! dabar tai galutinai persitikrino“ . . .

Teip jam bekalbant priėjo vienas grasas ir užklausė:

— Tamsta, rodos, šią vasarą buvai Palangoj; o męs, kiek žvalgėmės per lietuvišką spektaklį su kunigaikščiu, nematėme Tamstos. Tiek daug buvo žmonių! ir mums buvo malonu, kad tie prasti žmonelės jau ant tiek paaugo, kad supranta teatro reikalingumą!

— Jusų Mylista! Aš užrubežin buvau tą dieną išvažiavęs ir reikalai nedaleido man pargrįžti. Labai gailėjau, kad negalėjau but ant pirmojo lietuviško spektaklio, o jie mums teip reikalingi, kaip žiburys tamsioj naktj! Kaip tai butų gerai, kad visoj Lietuvoj tie spektakliai įvyktų! . . . Prašysiu kunigaikščio daleist jo dvaruose bent kelis syk per metus įtaisyti! . . .

Iš visų spėkų stengėsi senelis išlėkt į padanges, kiek neplasnoj sparnais, negalėjo: matyt sunus stipriai jau buvo nutvėręs ir sutepęs tuos baltus nekaltus sparnelius . . .

Salionas užia visais aristokratų balsais. Štai va šnekasi gryno kraujo aristokratas, vyskupas ir kas-žin kaip atsiradusi tarp jų visų guodojama lietuvaite.

— Girdėjau, pas Tamstą buvo žandarai atsilankę, — sako gryno kraujo aristokratas jaunai lietuvaitei: krėtę, jieškoję uždraustų lietuviškų raštų; busę dar tyrinėjimai. Prašau Tamstos, duok man žodį, kad ir prieš juos Tamsta nemeluosi, kaip nemelavai ikišiol per visą savo gyvenimą! . . .

— Negaliu prižadėt! — sunkiai atsidususi nedrąsiai tarė Lietuvos mergelė.

— Meluok, meluok! — kaip su kirviu kirto vyskupas: pražudysi save ir ant kitų nelaimę užtrauksi! . . .

Žvilgterėjo į jį aristokratas nepaprastai keistai, tartum iš gilaus miego pažadintas; sunkiai atsідuso ir suplasnojęs baltais sparneliais kilo į padanges, vilkdamas paskui save vyskupą ir mergaitę, jau per daug žemai nukritusius.

O salionas užia teip-pat lyg tartum nieko neatsitiko . . .

Malonu girdėt tą vienodą užimą, tartum tyro vandenėlio upelis sriuvena išlengvo vienodai per akmenėlius: neišgirsi ten nė skundų, nė sunkių atsідusimų, nė keiksmo, nė širdingo džiaugsmo . . . Teka ir sriuvena sau per amžių amžius vis vienodai; — visi tie vandens lašeliai teip panašūs į kits-kitą ir teip jie vienodai per akmenėlius šokinėja! . . . Snausti ir svajoti širdis trokšta, besiklausydama to upelio užimo! . . .

Bet laikas bėga, ir lašas už lašo dildo ir akmenį: upelio dugnas mainosi ir nematomai, neregimai jo balselis mainosi . . . *Garsas.*

Ponai didikai . . .*)

O, Lietuvoj dar yra ponai didikai, kuriems Lietuvos vardas yra brangus! Prie tokių be abejonės priguli grafas Ignas Korvin-Milevskis. Kad jam Lietuvos vardas — o gal ne tik vien vardas — brangus yra, spėjame iš jo veikalų.

Pas grafą I. Milevskį Vilniuj buvo surinkta graži ir didelė galerija paveikslų garsių teplorių, kai va: Mateikos, Gierimskio, Kelmonskio, Žmurkos ir kitų. Ta galerija buvo patalpinta grafo palociuje Vilniuje. Nupirkus tą palocių gr. Antanui Tiškevičiui, paveikslų galerija tapo iš pradžios į Lvovą iškelta, potam ana parkelta buvo į Vieną ant visuomenės prisižiurėjimo, kame ana nemažą įspaudą padarė, o ant galo į Geranonus tapo perkelta ir ten jau visuomet pasiliks.

Geranonai, tai didelis grafo dvaras, ne toli nuo Vilniaus esantis. Tas dvaras pirma garsiai Lietuvos veikaluose Gaštoldų familijai prigulėjo. Čion gyveno Barbora Radzvilaitė, iš pradžios už Gaštoldo ištekėjusi, o šiam pasimirus už karaliaus Zygmanto Augusto. Tokią tai vietą savo galerijai yra aprinkęs grafas I. Milevskis.

Tas pats grafas keletą metų atgal nusipirko nuo kokio ten Austrijas kunigaikščio garo jaktą, apie 2000 žmonių pakeliančią, ir ją ne kaip kitaip, bet „Lietuva“ pavadino. Jakta ta plaukia po Austrijos ciecoriško jakt-klubo vėlava.

Ir kame tik grafas ant savo jaktos nebuvo! Sykį pagal Normandijos pakraščius „Lietuva“ sutinka ciecorišką jaktą „Hohenzolern“ ir abudu keleiviu, ciecorius Vilius ir grafas Milevskis, netik kad viens kitam gero pasivedimo velija, bet dar kelionėj nujimtomis fotografijomis mainosi . . . Potam vėl ant lubų „Lietuvos“, Konstantinopolėj stovinėjos ir ten ant sultano varduvių pribuvusios, kopukiausias balius atsbuna: pilnas pasiuntinių iš visų kraštų ir pilnas puikiausių ponų ir ponių, Konstantinopolėj buvusių . . . Vėl potam „Lietuvą“ randame ant Baltųjų marių šiaurėse, kame jos gaspadorius

*) Paimta iš „Margų gromatų“.

yra svečiuose garsiam Soloveckiniame klostoriuje... Toliaus „Lietuvą“ matome besibuojančią ant Adrijatiko jurių, o jos gaspadių i Rymą besiskubinantį, idant pas Tėvą Popiežių ant privatskios audijencijos buti... Tai gi Lietuvoj dar yra ponai didikai!... *Kazimieras.*

Prie šios žinios męs galime pridurti žinią da apie vieną Lietuvos „didiką“. Grafas Tiškevyčius, kaip praneša „Lietuva“ Nr. 38 p. m., užrašė Varšavos Dailos D-tei (Tov. Szt. Pięknych) 18,000 rub.

Tai-gi Lietuvoje yra „ponai didikai“, jie turi visą naudą iš Lietuvos, bet apie Lietuvą jie nėraž neatsimena ir visą naudą apverčia arba ant savo, arba ant Lenkijos naudos. *Red.*

Kritika ir bibliografija.

J. Schiekkopp. Gramatika Litewska początkowa przełożona z niemieckiego i opracowana przez J. Januskiewicza i A. Maciejewskiego. Kraków 1902 in 8° p. 104.

Tik ką paminėtoji gramatika pasirodė pradžioje šių metų. Lietuviškosios kalbos vadovėlio, lenkiškai parašyto, reikalingumas jau nuo seniai buvo jaučiamas, ypač prasiplatinus lietuviškosios idėjai tarp Lietuvos bajorų ir dėlei to atsiradus tarp jų norui pramokti lietuviškai. To noro užganėdinimui, regis, ir tapo šioji gramatika į pasaulį paleista.

Tikslas, kurį turėjo šio veikalo sustatytojai, gramatiką išleisdami, nepasiektas dėlei daugybės nedovanotinų klaidų, gramatikoje padarytų. Kad dykai nekalbėti privesiu keletą pavyzdžių.

Klaidos prasideda nuo 1 psl., pirmojo paragrafo. Ant 1-ojo puslapio susipažįstame su nauju kalbos įstatymu — buk balsės, *a, e, i, u* turinčios buti ištariosos kaipo *an, em, in, un*, ko pirmiaus mūsų kalbininkai nežinojo. Trečiamjame šios gramatikos paragrafe tarsnys *uo* (= prof. kun. K. Jauniaus ū) priskirtas prie diftongų, ko su *ie* (= prof. kun. K. Jauniaus i) nepadaryta, nors šituodu tarsniu yra vienos rūšies. Devintamjame paragrafe gramatikos sustatytojai supažindina mus su trejopu kirčiu (akcentu): **1**, ~ ir **2**, kursai ir yra vartojamas lyg § 18. Nuo šio paragrafo pradendant sustatytojai įveda dar ir ketvirtą kirtį **^**, kursai jau kuone lyg pat knygos galo vartojamas yra mišriai su **-**. Nors § 9 ir apribuota įstatymais, kur koksai kirtis (**1**, **-** ir **2**) statomas, bet šie įstatymai gramatikos vertėjų, kartu ir sustatytojų, neužlaikomi.

Kirtis statomas kur koksai papuola. Pavyzdžiai: pralóbstu (§ 6; turi buti pralobstù), dangun (§ 11; = dangun), kraštús, ponús (§ 13; = kraštús, ponús), vėjas (§ 14; = vėjas); slg. § 14, b. vėjas, vėjas su § 15, 1 vėjas.

Literatūriškoji rašyba neatskirama nuo tarminės. Pav. § 16 užuolýnas (= ažuolýnas), óbalis (= obuolýs arba óbulas) ir užolelis (psl. 103; = ažuolélis).

Vienas ir tas-pats žodis keleriopai rašomas. Pav. 1:

§ 19 genit. plur.	valdžiū, kaciū, žvakiū,	§ 23 žalčiū,
genit. dual.	valdžiū, kaciū, žvakiū,	žalčiu.

2. psl. 19 randame gýria, o psl. 20 gýria (= lenk. las); 3. sulyg. psl. 21 žalčiui, psl. 22 žalčini, psl. 22 žalčio ir psl. 16 val'džiai; 4. sulyg. žaltys (psl. 21) ir žáltis (psl. 22); 5. sulyg. kėrdžius (psl. 25) su kėrdžius (psl. 26) ir keřdžius (psl. 26); 6) sulyg. kairė (psl. 39) su kairė (psl. 40); 7. sulyg. saldi (psl. 35) su didi (psl. 56); 8. sulyg. kōks (psl. 47) su kōks (psl. 57); 9. sulyg. jėškau, su jėsko (psl. 68); = jieskau.

Akcentuacijos ir rašybos įstatymai gramatikos sustatytojams visai nežinomi, ką liudyja mažiausioji dalelė išrašų iš gramatikos klaidų, augščiaus patilpusių. Šioje gramatikoje randame etymologiškas formas, gyvoje kalboje visai neesančias, k. a.: čiánditi (psl. 92; = čiándėti), pažadėtaji (psl. 100; = pažadėtoji), židži (psl. 98) ir žydži (psl. 102; = žydi), žvėriams (psl. 104; = žvėrimis), laužis (psl. 104; = laužys)...

Balsės ė (e su tašku, ilgamjam e išreikšti) gramatikos tekste nevartojama, jei neskaityti trijų, keturių atsitikimų (žiur. § 14 vėjas) kuri ir į abėcėlą neįnešta, nors priede (Dodatek) prie gramatikos jinai su keletu išėmimu visur vartojama yra.

Ydas išrašinėti bus gana, nės, viena, joms galo nerasi, o antra, jokios naudos skaitytojams neatnės.

Tasai trumpas gramatikos peržvelgimas pertikrino mus, kad ji niekam jokios naudos negalės atnešti. Ši gramatika teesti jos sustatytojams p.p. Januškevičiui ir A. Maciejevskiui perspėjimu, kad neapsiimtų versti ir apdirbinėti tokius daiktus, apie kuriuos mažai ką tetuokia.

K. Masionis.

Directorium Divini Officii A. Missarum pro Archidioecesi Mohilovensis . . . in annum Domini 1902. Petropoli 1901.

Tai yra kunigų kalendorius, kurį visos vyskupystės kasmetas išleidžia, daugiausiai dviejose kalbose — lotyniškoje ir maskoliškoje.

Bet šitas kalendorius vertas paminėjimo dėlto, kad jame ant 125 ir 126 puslapių atspausdintos lietuviškai lotyniškėmis litaromis suplikacijos, tai yra giesmė „Šventas Dieve“ ir psalmas 45 „Dievas musu gelbėtojas ir tvirtybė“.*)

Skaitydamas tą knygelę suraše kunigų randi daug lietuviškų pravardziu. Iš kitų šaltinių žinia, kad teip vadinamoj Mohilevo arcivyskupystėje yra grynai lietuviškų parapijų, daugelyje parapijų sakomi lietuviški pamokslai. Visoj arcivyskupystėj skaitosi netoli milijono katalikų (930,319), 234 bažničios, 351 kunigas.

Labai malonu būtų žinoti, kiek-gi tenai yra lietuvių ir kur jie gyvena.

K.

Užmirštas Lietuvos rašytojas, kunigas Motiejus Brundza, kuris parašė neišpasakytai plačiai paplitusį terpu Lietuvių lementorių vardu:

Lamentorius lietuviszkas diel mažų vaikų, iszduotas par K. M. B. Sowal'kuose iszdrukawotas*) Miatuose 1859, 8°, 34 p.

*) Reikia da pridėti, kad tos dvi giesmės atspausintos nauju statrašu ir pataisyta kalba. K.

*) suprask — „pirmą kartą“.

Šitas lementorius nors nepuikiai parašytas atvejų atvejais paskiaus Tilžėje perspaudintas da ir šendien pas Lietuvius užtinkamas ir senesniųjų žmonių garbinamas, ypač už patalpintas jame maldas ir už galutines eiles vardu *Rykštė*, kur labai išaugštinta geradėjinga rykštės įtekmė ant vaikelių.

Autorius to vis-gi garsaus lementoriaus, arba gal tik vertikas iš lenkiško, buvo, kaip jau sakyta, kunigas Motiejus Brundza, kuris gimė Talkiškių kaime Šunskų parajioj Suvalkų gubernijoje. Kokiuose metuose jisai šią ašarų pakalnę pirmą kart išvydo, nesusekiau, maž-daug galėjo tai atsitikti apie 1815—25 m. Aną lementorių parupino turbūt Pilviškinose vikarijušu (kamendorium) bebudamas, numirė turbūt apie kokius 1866 metus Plutiškėse prabašcium (klebonu) Senapilės pavieto.
R. U.

Kriaušaičio gramatika. „Vienybėj Liet.“ p. m. No. 32 p. Nėbylys tarp kitko daro šiokius užtėmijimus apie Kriaušaičio gramatikos rašybą.

1. „Pagal įstatymą*) ir analogiją su *sampilas* reikėtų rašyti *impilas*, *imberti*; reikėtų rašyti: *inkasti*, *ingelti*, bet *ileisti*, *ismeigti* ir t. t. Kaip rašyti *šiadien*, ar *šiandien*?“

2. „Žodžius *yvairus*, *ypatybė* Kriaušaitis tankiausia rašo su *y*, bet tarpais ir su *i*: įvairių (p. 84).“

3. „Pavyzdžiuose randame: *akmenų*, *dukterų*, o linksniavimų *schemoje -nių*, *-rių*.“

4. „Pas Kriaušaitį randame: *suktume*, *šauktume*, *turėtume*; tuom tarpu ir raštuose ir kalboje atitinkama teipgi pilnesnė forma: *suktumėm(e)*, *šauktumėm(e)*, *turėtumėm(e)* (nekalbu apie formą *suktumbime*); antrajai ypatai rašytojas pripažįsta tą pilnesnę formą ir *greta suktute* paduoda ir *suktumėte*.“

*) Žr. „Kriaušaičio gram.“ § 23.

Szwenczausio Wieszpatės musu Leono isz dewiszkos apweizdos Popiežiaus XIII. Gromata apskrita Szłowingėms Brolams Patrijarkoms, Primatams, Arciwyskupams, Wyskupams ir kitiems wyskupiju waldytojams Pakajų ir bendrybę su Apasztaliszku sostu turintėms Leonas Popiezius XIII.

Teip prasideda lietuviškas litagrafuotas vertimas Popiežiaus Leono XIII. enciklikos, duotos Ryme pas Šventą Petrą dienoje 18 sausio metuose 1901. (Apie krikščioniškąją Demokraciją). Kada, kur ir keno versta, nér ženkle.
U.

Pasakų ir burtų rinkikams.

Šituomi pranešama, jog medega III, IV, V ir VI-m „Liet. Pasakų tomams surinkta ir, rasi, ne užilgo spaudon prirengta taps; todėl visi tie, kurie dar norėtų savo pasakas šituose, ir sekančiuose, tomuose patalpintie, teiksis kuo veikiausia jas žemiaus pasirašiusiam prisiųstie. Prie šitos progos ištariu, vardan „tautiškos“ mūsų literatūros, širdinga ačių sąnariams pagirtinosios „Žvaigždės“, kurie man padėdė šimta, iš didesnės dalies, akvyvų bei svarbių liet. pasakų, kurios mus supažindins ir su ano krašto dialektu. —

Iš burtų, senlietuviškos „žinystės“, yra pas mane apie 1000 surinkta, — jie laukia tik susystematizavimo ir atspandimo: tai-gi ir dėl šitos lietuviškos „Juoda-knygės“ medega butų dar labai reikalinga.

Dr. J. Basanavičius, à Varna, Bulgarie.

Atsiliepinimas.

5. XII. 01 tapo mums prisiųstas atsiliepinimas, kurį čion talpinaime:

Nr. 10 „Varpo“ korespondencija Diglio iš Triškių išsaukė tarp daugelio skaitytojų pasipiktinimą dėlėi jos šiurkštumo. Tokie sakiniai, kaip antai: „popiežius perkupčius“, „kvailiai bučiuoja kryžių ir vietoj atlaidų gaus sifilį“, negal but vartojami rašliavoje, paskirtoje žmonėms katalikams.

Žinios parentos vien tik ant ypatingo datyrimo (kas ten ką sakė prie išpažinties) negal but parokuotos už gryniasias ir kaip tokios neturėtų gauti vietos garsinimui. Reikėtų tuomet klausiti ir turėti pertikrinimą, kaip apkaltinamoji pusė tai pasakė, o tai turėti jug negalima. Panašiu budu skelbiamos žinios gal prisidėti tik prie nužiaminimo mus rašliavos svarbos, o ne prie jos pakėlimo, apie ką manyti privalome.

Berods kor. p. Diglio yra šiurkšti parašyta su tula ekzaltacija ir fanitizmu, bet... ir turinys yra „šiurkštus“, per ką formos šiurkštumas ne labai nė puola į akį skaitančiam (juo kad „Varpas“ yra paskirtas ne žmonėms, bet inteligentams ir ne vien katalikams, bet apskritai lietuviams!

Ar žinia apie išpažintį gali buti parokuota už „grynąją“, sunku žinoti, bet ji yra įtikima ir nurodyti toki faktai, kurie galėjo atsitikti. Nors ir negalima „turėti persitikrinimą, kaip apkaltinamoji pusė tai pasakė“, bet galima turėti patyrimą, kaip tokiuose atsitikimuose „apkaltinamoji pusė“ sako ir daro. Netalpinti žinių tik dėlto, kad „negalima turėti persitikrinimo, kaip apkaltinamoji pusė tai pasakė“ arba padarė, tai butų vis vien, ką užkirsti kelią nusiskundimui žmonių ir apskelbimui faktų, atsitikusių be liudininkų. Berods tarpe tokių žinių gali atsitikti ir neteisingsos, perkreiptos, bet kas-gi už tai turi imti ant savės atsakymą: ar redakcija, kuri talpina panašias žinias, negalėdama kontroliuoti žinių teisingumą, ar pats korespondentas-inteligentas, kuris rašo, suprasdamas „mus rašliavos svarbą“ teip jau gerai, kaip ir pati redakcija.

Red.

Naujos bausmės.

„Varpe“ Nr. 3 ir 4 apgarsinime „Naujos bausmės“ yra pasakyta, kad stud. Mongirdui, D-ruui Janušui ir J. Danilavyčiai „tapo priskaityta už bausmę sedėjimas kalėjime“. Ta žinia tapo mums prisiųsta iš kelių vietų ir yra teisinga. Bet paskutiniame laike patyrėme iš ištikimų šaltinių, kad nežiurint ant caro apskelbimo, Ministerija Vidaus dalykų, vardan to paties caro, apskelbė prisakymą, pagal kurį tapo ištremti:

7. Stud. Janulaitis ant 3 metų į Rytinę Siberiją.

8. Dr. Janušis ant 2 metų į Maskoliją (apsigyveno Smolenske).

9. Stud. Mongirdas ant 2 metų į Maskoliją (apsigyveno ant Kaukazo).

10. Žiupsnys ant 2 metų į Maskoliją (apsirinko Saratovą).

11. Landsbergas iš Maskvos ir mažesnį miestą ant 3 metų (apsigyveno Smolenske).

Atsakymai.

Tilvikui. „Indiška legenda“ ir eilės (Spindulys vilties“ ir „Mirštas kareivis“) atėjo.

J. Gražiui. „Par sapnį“ tinka. Ar vaizdėlis apie ukininkų įniršimą paimtas iš gyvenimo?

A. J. Daubarui. „Patriotizmas, originališkumas ir padorumas“ tinka. „Kur lietuviai senovėje gyveno“ netinka.

Kleigelsui. Kiek kaštuotų „atspaudimas kelėtos šimtų knygelių (apie 50 pp.), negali žinot, nemačius paties rankraščio. Dėl kelėtos šimtų mums rodos, neverta nė spaudyt. (NB. susiprast per laikraštį sunku. Atviras laiškas mums netinka.)

V. Tarnui. Gavome „Jurėjų Legenda“ ir eiles „Daina kareivio“, „Geismas“, „Draugams ištremtiniems“, „Vilnis ir žmonės“, ir „Kad saulės žibins skritulys“.

Knygos apie Lietuva svetimose kalbose:

1. Довнаръ-Запольскій. Государственное хозяйство Вел. Кн. Литовскаго при Ягеллонахъ. Т. I. Кіевъ. 1901 м. in 8°. pp. 807. 5 rub.

2. Максименко Н. А. Сейми литовско-русскаго госуд. до Люблинской униі 1569 г. Charkov. 1902 м. 2 rub.

3. Яенискій. Литовскій трибуналъ. Т. I. Кіевъ. 1901 м. 5 rub.

4. Любавскій. Литовско-русскій сеймъ. Москва. 1900 м. 4 rub.

5. Лапо. Великое княжество литовское отъ Люблинской униі. Т. I. Petrapylė. 5 rub.

6. Kochanowski. Witold, wielki książe litewski. 1 rub. 20 kap.

7. Dr. Franz Tetzner. Die Slawen in Deutschland. Beiträge zur Volkskunde der Preussen, Litauer und Letten etc. Mit 215 Abb., Karten und Plänen, Sprachproben und 15 Melodien. — Braunschweig, Druck und Verlag von Vieweg & Sohn. 1902.

8. Dr. Albert Zweck. Litauen, eine Landes- und Volkskunde. Mit 66 Abb., 8 Kartenskizzen und einer Karte der Kurischen Nehrung. Stuttgart. Hobbing & Büchle. 1898. in 8°, pp. 452.

Prisiūsti į Red. nauji raštai.

Naujas Elementorius. A. iš B. Vaikams dovanėlė. Antras spaudimas. Išleido P. Mikolainis 1901 m.

Žmogaus Tiesos. Išleido V.-U. R. 1901 m., pp. 4 in 16°.

Tėvynė pagalbos šaukias. 1901 m., pp. 8 in 16° išleista V.-U. R.

Tikras ženybinis gyvenimas. Pieszinis Idos C. Craddock, Kunigės Bažnyčios Joga. Vertė J. Laukis. Išleido B. Vasiliauckas, Pittsburg Pa. 1901 m., pp. 40.

Grabnyčių žvakė. Flamanų tautiška pasaka. Vertė J. B. Perspausta iš „Naujienu“ Tilžėje 1901 m., pp. 31 in 8°.

„Ne gadaj“ arba Baisus Sapnas. Parašė Ž. Tilžėje 1902 m., pp. 18 in 8°. Prekė 5 kap

Dvyniai vagių. (Bibl. Sus. L. L. Nr. 4). Parašė kun. V. Dembskis. Kaštais „Mildos Gresmininkų Draugystės“ New-York 1902 m., pp. 88 in 8°. Spauda „Lietuvos“.

Paveikslai III. Parašė Žemaitė. Perspaudinta iš „Varpo“. Tilžėje 1901, pp. 23 in 8°, prekė 5 kap.

Pasaka apie kantrią Alena. Vertė A. Olševskis. Antras peržiūrėtas ir pataisytas spaudimas 1902 m., pp. 66 in 8°. Spauda „Lietuvos“.

Nebeįpirmas. Paveikslėlis iš moksleivių gyvenimo. Parašė B. Išleista iš aukų „Vincio Kapsio Draugystėlės. Tilžėje 1902 m., pp. 23 in 16° prekė 5 kap.

Atsakomasis redaktorius J. Lapinas. — Spausdinta pas Otto v. Mauderodę, Tilžėje.

Knygos „Varpo“ ir „Ukininko“.

1. <i>Trumpa senovės lietuvių istorija.</i> 1892. po. 56	10 kap.
2. <i>Motiejus. Išguldymai apie ukiskus augalus.</i> 1893. pp. 23	5 ”
3. <i>Sodų veisimas ir pudylių dirbimas.</i> 1893. pp. 12	5 ”
4. <i>Apie mėslius.</i> 1894. pp. 24	5 ”
5. <i>Apie keletą tikrų ir pramanytų mėslių.</i> 1894. pp. 23	5 ”
6. <i>Biedron. Apie pakraikas.</i> 1894. pp. 19	5 ”
7. <i>A. V. Kas kaltas?</i> 1894. pp. 24	10 ”
8. <i>Kaukazo belaisvis.</i> 1894	5 ”
9. <i>Mūsų pasakos.</i> 1894. pp. 26	5 ”
10. <i>Jurgis Kastrijotas.</i> 1894. pp. 13	5 ”
11. <i>Dr. Baltušis. Vakarais Tilviko pirkteleje.</i> 1894. pp. 15	5 ”
12. <i>Krumplių Jonas</i> 1895. pp. 36	10 ”
13. <i>Trusas ir kapitolas.</i> 1896. pp. 42	10 ”
14. <i>K. Vistos ir jų auginimas.</i> 1896. pp. 36	5 ”
15. <i>Sventinūkis. Parmazonas arba baisumas Dievo rustybės.</i> 1897. pp. 36	10 ”
16. <i>Gyvulių Gydytojas. Iš bobturgio parvažiaus.</i> 1898. pp. 40	5 ”
17. <i>P. A. Apsakinėjimai apie žemę, vandenį ir orą.</i> 1898. pp. 48	10 ”
18. <i>S. S. Maskolių valdžia ir žmonės.</i> 1898. pp. 54	10 ”
19. <i>Žemaitė. Paveikslai (iš „Ukininko“).</i> 1899. pp. 36	5 ”
20. <i>Žemaitė. Paveikslai (iš „Varpo“).</i> 1899. pp. 47	5 ”
21. <i>Sniegocki. Kaip reikia kiaulės auginti.</i> 1899. pp. 58	5 ”
22. <i>Pagaikstis. Bitės.</i> 1899. pp. 24	5 ”
23. <i>Mykolaitis. Mindaugis</i> 1899. pp. 58	5 ”
24. <i>Dokumentas apie lotyniškas litaras lietuviškoje literaturoje</i> 1899. pp. 44	5 ”
25. <i>Ar dabar yra baudžiava?</i> 1899. pp. 56	10 ”
26. <i>Lazdynų Peleda. Kas priešius?</i> 1900. pp. 32	5 ”
27. <i>Bitė. Tėvas ir sunus.</i> 1900. pp. 23	5 ”
28. <i>Žemaitė. Valsčiaus sudas (komedija).</i> 1900. pp. 19	5 ”
29. <i>B. Kova (drama).</i> 1900. pp. 40	10 ”
30. <i>A. Micekyčius. Velinės.</i> 1900. pp. 68	15 ”
31. <i>Trumpa istorija Didžiosios Prancūzų Revoliucijos</i>	10 ”
32. <i>J. B. Grabnyčių žvakė.</i> 1901. pp. 31	5 ”
33. <i>Žemaitė. Paveikslai (iš „Varpo“).</i> 1901. pp. 42	10 ”
34. <i>Lazdynų Peleda. Sugriautas gyvenimas</i> 1901. pp. 29	5 ”
35. <i>Tv. Sunadvokatis.</i> 1901. pp. 48	12 ”
36. <i>Farapija ir kunigas.</i> 1901	5 ”
37. <i>Ž. „Ne Gadaj“ arba Baisus Sapnas.</i> 1902. pp. 18	5 ”
38. <i>B. Nėbepirmas</i> 1902. pp. 23	5 ”
39. <i>Žemaitė Atminimai.</i> 1902 pp. 23	5 ”
40. <i>Dvi Moterys. Velnias spąstuose.</i> 1902. pp. 62	10 ”

Adresas: **M Saunus, Rokaiten per Neukirch**

Ostpreussen - Germania.

„Tėvynės Mylėtojų D-tės“ knygos.

(Lietuvoje „beturčiams“ dalinamos dykai. — § 6.)

1. *Keistutis. Vertė Vincas Kapsas.* 1897. pp. 101.
  2. *Orleano mergelė. Vertė Vincas Kapsas.* 1898. pp. 157.
  3. *Lenkai ir Lietuviai. Pagal lenkiškus istorikus parašė Žemkalnis.* 1899. pp. 61.
  4. *Grovo Kyburg'o kelionė Lietuvoje.* Lietuviškai išguldė J. Basanavičius. 1900. pp. 52 (su Vytauto pav.)
  5. *Vanduo ant žemės, po žeme ir viršuje žemės. Vertė Drugys* 1900. pp. 33. (Su 6 pav.)
  6. *Baudžiava Lietuvoje. Parašė Žmogus.* 1901. pp. 76.
  7. *Geologija. Vertė S. M.* 1901. pp. 194 (su 47 pav.)
- Pajauta. Lizdeikos duktė arba Lietuva XIV. simtu Išguldė Andrius.* 1898. pp. 155 (aukanta kun. Miluko.)

Naudingos ir smagios pasiskaityt knygelės.

1. Naudingi skaitymai iš prigimties mokslo su daugelio paveikslėlių . . .	30 kap
2. Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais) . . .	20 „
3. Saulės ir mėnesio aptemimai (su paveikslėliais) . . .	20 „
4. Pirmutinė pašalpa umai susirgus; teipogi gėralai alkoholiniai ir taboka . . .	15 „
5. Kapai didžiųjų kunigaikščių ir karalių Vilniuje . . .	15 „
6. Garo mašinos ir gelžkeliai (su paveikslėliais) . . .	10 „
7. Pamokymas, kaip nuo pagelimo apsaugoti žmones, pagedusių šunų aprietus . . .	6 „
8. Džiova ir kaip tos ligos apsisaugoti . . .	6 „
9. Patarmės moterims, kurios nori but sveikos . . .	10 „
10. Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo jų atsiginti . . .	10 „
11. Trijs pamokslai apie gaspadorystę dėl gaspadorių sodiečių (antra laida) . . .	15 „
12. Bulvių vaisinimas . . .	15 „
13. Zaibas ir griaustinis (su 21 paveiksl.) . . .	20 „
14. Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spaudos išsimokė (su 10 paveikslėliais) . . .	20 „
15. Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos skyriai ir kaip anuos pažinti . . .	15 „
16. Epiktėto atorizmai su pridėjimu keleto skyrių iš jo „Pruntavimų“ . . .	15 „
17. Trumpa geometrija . . .	50 „
18. Ukiškos drangystės įvairiuose kraštuose . . .	10 „
19. Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juškevičių . . .	6 „
20. Kaip apsiereiškia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais) . . .	15 „
Spaudoje:	
21. Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.) . . .	15 „
22. Nekurie amatai (su 43 paveiksl.) . . .	15 „
23. Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisymo šosiejinių ir paprastų kelių (su 40 paveiksl.) . . .	15 „
24. Avižių auginimas (su 8 paveiksl.) . . .	10 „
25. Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.) . . .	10 „

Knygelės gaunamos pas J. Lapiną, Tilžėje. Rašant laiškus reikia toks adresas padėti:

J. Lapinas, Goldschmiedestr. 8, Tilsit (Ostpr.)

Perkupčiams 50% rabato, t. y. puse prekes.

Pas p. **Lapina** galima gauti pirkti teip-gi knygas ir laikraščius „Varpo“ ir „Ukininko“ Red.